

T.C.

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Endüstri Mühendisliği

**TÜRKİYE'DEKİ KIYMETLİ MADEN VE
KIYMETLİ TAŞ PİYASASINDA BORSA
İSTANBUL'UN PAYI VE ÖNEMİ**

Elif CANBERK

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Çağlar CERŞİT

İstanbul, 2022

TÜRKİYE'DEKİ KIYMETLİ MADEN VE KIYMETLİ TAŞ PİYASASINDA BORSA İSTANBUL'UN PAYI VE ÖNEMİ

Elif CANBERK

Endüstri Mühendisliği

Yüksek Lisans Tezi

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

2022

Elif CANBERK tarafından hazırlanmış ve 15.08.2022 tarihinde sunulmuş “TÜRKİYE’DEKİ DEĞERLİ MADEN VE DEĞERLİ TAŞ PIYASASINDA BORSA İSTANBUL’UN PAYI VE ÖNEMİ” başlıklı tez Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak **oy çokluğu** ile kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Çağlar CERŞİT

Danışman

Tez Savunma Sınavı Jüri Üyeleri:

Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Çağlar CERŞİT	Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Altınbaş Üniversitesi	_____
Dr. Öğr. Üyesi Engin SANSARCI	Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Altınbaş Üniversitesi	_____
Dr. Öğr. Üyesi Ali İhsan ÖZEROĞLU	İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İstanbul Rumeli Üniversitesi	_____

Bu tezin Yüksek Lisans. tezi olarak bütün şartları sağladığımı beyan ederim.

Tezin Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne teslim tarihi:

10/07/2022

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik davranışlara uygun olarak edinildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bu kuralların ve davranışların gerektirdiği şekilde, bu çalışmada, orijinal olmayan tüm materyalleri ve sonuçları tamamen alıntı yaptığımı ve referans gösterdiğimi de beyan ederim.

Elif CANBERK

İTHAF

Yüksek Lisans bitirme tezimde çalışmam süresince bana her türlü yardım ve destek sağlayan, bilgi ve tecrübeleri ile çalışmamı aydınlatan ve yol gösteren çok değerli Sayın Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Çağlar CERŞİT hocama sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Tüm bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan değerli ustalarım Murat ZOR'a ve Karbiz GÜLDEMİR'e akabinden tezime değerli bilgileriyle aydınlatan Fuat KIRGIZ'a teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Yüksek Lisans Tezimi; çalışma sürem boyunca benden yardımlarını esirgemeyen ve yanımda olan aileme ithaf ediyorum.

ÖZET

TÜRKİYE'DEKİ DEĞERLİ MADEN VE DEĞERLİ TAŞ PIYASASINDA BORSA İSTANBUL'UN PAYI VE ÖNEMİ

CANBERK, Elif

Yüksek Lisans, Endüstri Mühendisliği, Altınbaş Üniversitesi,

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Çağlar CERŞİT

Tarih: Ağustos, 2022

Sayfa: 76

1993 yıllarında Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Karar'da alınan değişiklik ve yeniliklerle altının fiyatının belirlenmesi ile ithalatı ve ihracatı serbestleştirilmiştir.

Altın ve taş ticaretinin liberalleştirilmesi lehine alınan karar ve uygulamalarla kıymetli maden ve taşların ithalatı-ihracatı konusunda kolaylıklar sağlanmıştır. Bu nedenle Borsa İstanbul'un Türkiye piyasasındaki yeri ve önemi bir kez daha tartışılmaz hale gelmiştir. Bütün bu gelişme gösteren kıymetli maden ve kıymetli taş sektörü, büyümek için ekonomik açıdan büyük önem taşımakta ve halen gelişmektedir.

Borsa İstanbul, sektörün yeniden yapılandırılmasını hedef almıştır. Bu hedefi de gerçekleştirmiştir.

Aynı anda finans sektörü ile birlikte çalışarak, sektörün kurumsallaşmasına, uluslararası piyasa da yer edinmesine ve kıymetli maden ve kıymetli taşların dünya piyasasında paralel şartlarda işlem görmesini sağlamıştır. Kısaca uluslararası piyasalarla bütünleşme sağlamak için var olmuştur. Bununla birlikte sektörün ihtiyaç anlarında organize piyasa şartlarını sunmuştur.

Bu işlemlerin 3 iş günü içerisinde borsaya bildirme zorunluluğu getirilmiştir. Bu nedenle piyasa içerisindeki hareketlilikle işlem hacmi hesaplanabilir ve alım-satım gerçekleşebilir.

Türkiye'deki metal madenlerden üretilen granüller, dore barlar ve her türlü metaller, Madenler Kurulu Rafinelerinde, rafinaj yönetmeliklerinden geçer. 7 iş günü içerisinde borsaya teslim edilir. Sonrasında borsanın yürürlüklüleri belirlenen işlem yönetmeliğine uygun bir şekilde miktar ve ayarına göre Kıymetli Madenler ve Taşlar Piyasalarında alışverişi gerçekleşir.

SPK'nın tüm birimleri ve yatırımcıların bildirimleri ve varlıkları Borsa İstanbul A.Ş. tarafından korunmakta ve alım-satım işlemleri yapılmaktadır.

Tüm toplanan varlıklar bankaların, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) hesabı altında saklanmaktadır. Bu nedenle güveni tartışılmaz derecede önemli ve değerlidir.

Ham Elmas Ticaretinin, yürürlüğü 2006/1115 Kurul Kararıyla Kimberley Süreci Sistemine göre işletim görüp Borsa İstanbul A.Ş. tarafından Türkiye'nin yurt içi ile yurt dışı öncüsü olarak belirlenmiştir.

Kimberley Süreci Sertifika Sisteminde, Dünya piyasasının ve Türkiye'nin Kıymetli Taşlar üzerinde standart uygunluk taşıyıp taşımadığını incelemede ve belirlemede Türkiye için Borsa İstanbul yetkili olmuştur. Bu Türkiye'deki Kıymetli Taşlar Piyasası için çok önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Borsa İstanbul, Değerli Maden, Değerli Taş

ABSTRACT

THE SHARE AND IMPORTANCE OF ISTANBUL STOCK MARKET IN THE PRECIOUS METAL AND PRECIOUS STONE MARKET IN TURKEY

CANBERK, Elif

M.Sc., Industrial Engineering, Altınbaş University,

Supervisor: Dr. Yavuz Çağlar CERŞİT

Date: August, 2022

Pages: 76

With the changes and innovations made in the Decision No. 32 on the Protection of the Value of the Turkish Currency in 1993, the price of gold was determined and its imports and exports were liberalized.

Precious Metals and Precious Stones operations and management, instead of Istanbul Gold Exchange, Borsa Istanbul A.Ş. It has started to be carried out by the Precious Metals and Precious Stones Market Department, which was established by.

With the decisions and practices taken in favor of the liberalization of the gold and stone trade, facilities were provided in the import-export of precious metals and stones. For this reason, the place and importance of Borsa İstanbul in the Turkish market has once again become indisputable. All this developing precious metal and precious stone sector is of great economic importance to grow and is still developing.

Borsa İstanbul has targeted the restructuring of the sector. It has accomplished this goal.

Working together with the finance sector at the same time, it enabled the sector to institutionalize, gain a foothold in the international market, and trade precious metals and precious stones in the

world market under parallel conditions. In short, it existed to provide integration with international markets. In addition, it offered organized market conditions in times of need of the sector.

Transactions within the Central Bank of the Republic of Turkey and Borsa İstanbul Precious Metals Market are carried out and regulated only by members of Borsa İstanbul. It is obligatory to report these transactions to the stock exchange within 3 working days. For this reason, trading volume can be calculated with the activity in the market and trading can be realized.

Dore bars, granules and all kinds of metals produced from metal mines in Turkey enter the refining process in the Refineries of the Turkish Board of Mines. It is delivered to the stock market within 7 working days. Afterwards, trading takes place in the Precious Metals Market according to the amount and setting in accordance with the transaction regulation determined by the enforcers of the stock exchange and the General Directorate of Mint and Stamp Printing.

All funds of the Capital Markets Board and the statements and assets of the investors are protected by Borsa İstanbul Precious Metals and Precious Stones Market department, and trading transactions are carried out.

All collected assets are kept under the bank account of the Central Bank of the Republic of Turkey (CBRT). Therefore, his trust is indisputably important and valuable.

The Raw Diamond Trade was operated in accordance with the Kimberley Process Certificate System with the decision of the Council of Ministers numbered 2006/1115 and was determined by Borsa İstanbul as Turkey's import and export authority.

In the Kimberley Process Certification System, Borsa İstanbul has been authorized for Turkey in examining and determining whether the world market and Turkey are in compliance with the standard on Precious Stones. This is very important for the Precious Stones Market in Turkey.

Keywords: Borsa İstanbul, Precious Metal, Precious Stone

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
TABLO LİSTESİ	xiv
ŞEKİL LİSTESİ	xv
KISALTMALAR	xvi
1.GİRİŞ	1
1.1 KIYMETLİ MADEN VE KIYMETLİ TAŞ NEDİR?.....	1
1.2 BORSA İSTANBUL A. Ş.' DE İŞLEM KIYMETLİ MADENLER VE KIYMETLİ GÖREN TAŞLAR	2
1.2.1 Borsa İstanbul'da İşlem Gören Kıymetli Madenler	2
1.2.1.1 Altın.....	2
1.2.1.2 Gümüş	3
1.2.1.3 Paladyum	5
1.2.1.4 Platin.....	7
1.2.2 Borsa İstanbul'da İşlem Gören Kıymetli Taşlar	8
1.2.2.1 Elmas	8
1.2.2.2 Yakut	10
1.2.2.3 Zümrüt.....	12
1.2.2.4 Safir	13
1.2.2.5 İnci.....	15
1.2.2.6 Topaz.....	16
2. BORSA İSTANBUL	18
2.1 SERMAYE PİYASASI.....	18
2.2 DEĞERLİ MADENLER VE DEĞERLİ TAŞLAR PİYASASI	18
2.2.1 Piyasalar	18
2.2.2 Kıymetli Madenler Piyasasında İşlem Görebilen Kıymetli Madenler	19

2.2.2.1 Standart Kıymetli Madenler	19
2.2.2.2 Standart Dışı Kıymetli Madenler.....	20
2.2.2.3 Cevherden Üretim Olan Kıymetli Madenler	20
2.2.3 Kıymetli Maden Piyasasında Üye İşlemleri.....	21
2.2.4 Kıymetli Madenler Ödünç Piyasasındaki Kıymetli Madenler	21
2.2.5 Borsa İstanbul'da Kıymetli Taş ve Elmas Piyasası.....	21
2.2.6 Borsa İstanbul Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasası Üyeleri	22
2.2.6.1 Kıymetli Madenler Piyasası Üyeleri.....	22
2.2.6.2 Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası Üyeleri	23
2.2.6.3 Elmas ve Kıymetli Taş Piyasası Üyeleri	23
2.2.7 Beynelmillel Üyeler ve Çalışmalar	23
2.2.7.1 Borsa İstanbul Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasının Tarihi Süreci.....	24
2.2.8 Kıymetli Madenler Piyasasında İşlem Yapabilme	26
2.2.9 Kıymetli Madenler Piyasasında İşlem Yönetimi	26
2.2.9.1 İşlem Zamanları.....	27
2.2.9.2 Yapılan İşlemlerin Birimi.....	27
2.2.9.3 Fiyat Aralıkları	27
2.2.9.4 Valör Süreleri	27
2.2.9.5 İşlem Görebilen Kıymetli Madenler.....	28
2.2.9.6 Emir Çeşitleri	29
2.2.9.7 Emir Boyutu	30
2.2.9.8 İşlem Alt Kurulu.....	30
2.2.9.9 İşlem Komisyonları	31
2.2.9.10 Çekim ve Saklama Komisyon Oranları	32
2.2.9.11 Takas ve Teminat	33
2.2.9.12 Teminat Türleri.....	33
2.2.9.13 İşlem Teminatı.....	34
2.2.9.14 Müşteri İşlemleri	35
2.2.9.15 Fiyat Belirleme Şekilleri.....	35

2.2.9.16 Üyelerin Müşteri İşlemleri İle İlgili Yükümlülükleri	35
2.2.9.17 Müşteri işlem teminatı	36
2.2.9.18 Kurtaj	36
2.2.9.19 Emirlerin İletilmesi	37
2.2.9.20 Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası Üyeleri	38
2.2.10 Ödünç İşlemleri	38
2.2.10.1 İşlem Yönetimi	38
2.2.10.2 İşlem Saatleri	39
2.2.10.3 İşleme Konu Kıymetli Madenler	39
2.2.10.4 Emir Türleri	39
2.2.10.5 Emir Büyüklüğü	40
2.2.10.6 İşlem Birimi	40
2.2.10.7 Faiz Aralıkları	40
2.2.10.8 İşlem Vadeleri	40
2.2.10.9 Valör Süreleri	41
2.2.10.10 Teslimat Yöntemi	41
2.2.10.11 Borsa Payı	41
2.2.10.12 Takas ve Teminat	41
2.2.10.13 Teminat Sistemi	42
2.2.10.14 Teminat olarak Kabul Edilen Kıymetler	42
3. ELMAS VE KIYMETLİ TAŞ PİYASASI	43
3.1 İŞLEM YÖNETİMİ	44
3.1.1 İşlem Saatleri	44
3.1.2 İşleme Konu Elmas ve Kıymetli Taşlar	45
3.1.3 Saklama Politikası ve Saklama Ücretleri	45
3.1.4 Borsa Payı	46
3.1.5 Hakemlik Komitesi	46
3.2 LONDRA KÜLÇE PİYASASI BİRLİĞİ	46
3.2.1 LONDRA KÜLÇE PİYASASI BİRLİĞİ'NE KATILIM	47

3.3 İYİ TESLİMAT LİSTESİ	47
3.4 KIYMETLİ MADENLER PİYASASI VE RAFİNERİLER LİSTESİ	47
3.5 DÜNYA ELMAS BORSALARI FEDERASYONU	48
3.6 DELEGRASYON	48
4. İŞLENMİŞ VEYA YARI İŞLENMİŞ ALTIN VE GÜMÜŞ İÇİN İTHALAT VE İHRACAT RAKAMLARI.....	52
5. BORSA İSTANBUL KIYMETLİ MADEN VE KIYMETLİ TAŞ PİYASASI İŞLEM HACMİ	57
6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	58
REFERANSLAR.....	60

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 2. 1 : Kıymetli Madenler Piyasası Üyeleri	22
Tablo 2. 2: Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası Üyeleri.....	23
Tablo 2. 3: Elmas ve Kıymetli Taş Piyasası Üyeleri	23
Tablo 2. 4: Borsa İstanbul Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasının Tarihi Süreci.....	23
Tablo 2. 5: Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası Üyeleri.....	38
Tablo 3. 1: Elmas ve Kıymetli Madenler Taş Piyasası Üyeleri	43
Tablo 4. 1 : İşlenmemiş Veya Yarı İşlenmiş Altın Ve Gümüş İthalat Rakamları.....	53
Tablo 4. 2 : İşlenmemiş Veya Yarı İşlenmiş Altın Ve Gümüş İhracat Rakamları.....	53
Tablo 4. 3 : Yurtiçi Cevher Üretim Bilgileri.....	54
Tablo 4. 4 : 2022 Haziran Ayı Altın İçin En Yüksekten En Düşüğe İşlem Yapanlar	55
Tablo 4. 5 : 2022 Haziran Ayı Altın İçin En Yüksekten En Düşüğe İşlem Sayısı.....	55
Tablo 4. 6 : 2022 Haziran Ayı Gümüş İçin En Yüksekten En Düşüğe İşlem Miktarı	56
Tablo 4. 7 : 2022 Haziran Ayı Gümüş İçin En Yüksekten En Düşüğe İşlem Sayısı	56
Tablo 5. 1 : Borsa İstanbul Kıymetli Maden Ve Kıymetli Taş Piyasası İşlem Hacmi.....	57

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. 1: İşlenmemiş Altın	3
Şekil 1. 2: İşlenmiş Altın	3
Şekil 1. 3: İşlenmemiş Gümüş	4
Şekil 1. 4: İşlenmiş Gümüş	5
Şekil 1. 5: İşlenmemiş Paladyum	6
Şekil 1. 6: İşlenmiş Paladyum	6
Şekil 1. 7: İşlenmemiş Platin	7
Şekil 1. 8: İşlenmiş Platin	8
Şekil 1. 9: İşlenmemiş Elmas	9
Şekil 1. 10: İşlenmiş Elmas (Pırlanta)	9
Şekil 1. 11: İşlenmemiş Yakut	11
Şekil 1. 12: İşlenmiş Yakut	11
Şekil 1. 13: İşlenmemiş Zümrüt	12
Şekil 1. 14: İşlenmiş Zümrüt	13
Şekil 1. 15: İşlenmemiş Safir	14
Şekil 1. 16: İşlenmiş Safir	14
Şekil 1. 17: İşlenmemiş İnci	15
Şekil 1. 18: İşlenmiş İnci	16
Şekil 1. 19: İşlenmemiş Topaz	16
Şekil 1. 20: İşlenmiş Topaz	17
Şekil 2. 1: Borsa İstanbul Çalışma Alanı	18

KISALTMALAR

A.Ş.	: Anonim Şirketi
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Ag	: Argentum- Gümüş
AGSL	: American Gem Society Labrotary- Amerikan Mücevher Sosyetesı Laboratuvarı
Au	: Aurum – Altın
BİST	: Borsa İstanbul A.Ş.
BT	: Bilişim Teknolojileri
EBS	: Electronic Breaking Sytem- Elektronik Fren Sistemi
GIA	: Gemological Instute of America- Amerika Gemoloji Enstitüsü
HRD	: Hoge Read voor Diamant- Pırlanta Üst Kurulu
IDL	: International Diamond Labrotary- Uluslararası Elmas Labratuvarı
IGI	: International Gemologigal Instute of Amerika- Amerika Gemoloji Enstitüsü
IMF	: International Monetary Fund- Uluslararası Para Fonu
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası

KMTP – API : Elektronik Haberleşme Arayüzü Yazılımı

KPCS : Kimberley Process Certificate System- Kiberley Süreci Sertifika Sistemi

LBMA : The London Bullion Market Association- Londra Külçe Piyasası Bilirgesi

OECD : Organization for Economic Cooperation and Development- Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı

Pd : Platina – Platin

SPK : Sermeye Piyasa Kurulu

Takasbank : İstanbul Takas ve Saklama Bankası

WFDB : The World Federation of Diamond Bourses- Dünya Elmas Borsaları Federasyonu

WGC : World Gold Council- Dünya Altın Konseyi

1.GİRİŞ

1.1 KIYMETLİ MADEN VE KIYMETLİ TAŞ NEDİR?

Kıymetli kelimesi anlamıyla birlikte değerli ve az bulunan şeyleri betimler. Kıymetli madenler ve kıymetli taşlar da aynı şekilde maddi değeri yüksel ve fiziksel olarak zor bulunan ve erişilmesi bir noktada piyasada maddi değerinden dolayı kolay değildir. Kıymetli madenler ve kıymetli taşlardan mücevher ürünleri ve yatırım yapılır. [1]

Madenler dünyada yeryüzünde birbirinden bağımsız ve bileşimde oluşan minerallerdir.

Maddi açıdan yüksek değeri olan bu metalik kimyasal elementler kıymetli metal madenler olarak bilinirler. Türkiye’de bulunan başlıca kıymetli metal madenleri ise;

- i. Altın,
- ii. Bakır,
- iii. Bor,
- iv. Boksit,
- v. Demir,
- vi. Krom,
- vii. Kükürt,
- viii. Manganez.

şeklinde sıralanabilirler.

Çalışmamda bilgi ve veri paylaşacağım değerli madenlerin dünya piyasasında gerek madencilik ve gerek ihracat, ithalat anlamında ekonomik değerleri yüksektir.

Dünya Piyasasının ve Borsa İstanbul’unda kıymetli maden olarak kabul ettiği ve değer verdiği madenlere yer verilmiştir. Bunlar; ALTIN, GÜMÜŞ, PLATİN, PALADYUM’dur.

1.2 BORSAN İSTANBUL A. Ő. ' DE İŞLEM KIYMETLİ MADENLER VE KIYMETLİ GÖREN TAŞLAR

1.2.1 BORSAN İSTANBUL 'DA İŞLEM GÖREN KIYMETLİ MADENLER

1.2.1.1 ALTIN

Latince ‘aurum’ kelimesinden gelen ve kimyasal sembolü Au olan elementtir. Natural hali kırmızı sarı arasında parlak görünen ve işlenebilen bir madendir. Dünya üzerinde belirli yerlerde bulunması yani ulaşılabilir olması insanların ilgisini çekmiştir. Doğada bulunduğu zaman diliminde kararlı yapısıyla zarar görmeden uzun zamanlar boyunca kendini korur çok yüksek değerlerde olmadıkça ısı, nem ve su gibi faktörlerden etkilenmez. Güvenilir kayıtlara göre MÖ 3200 yılında Mısır'da para olarak kullanılmıştır. Yeryüzü üzerine baktığımızda en büyük altın rezervi Amerika Birleşik Devletleri'nde 8133 ton, Almanya 3359 ton, Uluslararası Para Fonu (IMF (International Monetary Fund)) 2814 ton, İtalya 2451 ton şeklinde devam eder. Ülkemiz 411.7 ton ile dünya üzerinde altın rezervi en çok olan 14. Ülke sıralamasındadır. (Sıralama verileri Dünya Altın Konseyinden (WGC (World Gold Council)) alınmıştır. 2022) Dünya üzerindeki standart para birimlerinin karşılığı miktarda altın kabul edilir. Dünyadaki standartları yönetmelik ve piyasalara uygun olarak değişkenlik gösterir. Dünya üzerinde altın standardı olmasa bile asgari seviyede bir altın değeri vardır. Bu nedenle beynelminel bir ödeme aracıdır. Altın standartlarının temeli 1821 yılında İngiltere'de yönetmeliğe girdi. 1958 yılından sonra tekrar altın standartları esas alınmaya başlandı. Bununla birlikte Avrupa ülkeleri beynelminel alım satımları altın ve dolara serbestçe çevirmeye başladı. [2]

Şekil 1. 1: İşlenmemiş Altın [3]

Şekil 1. 2: İşlenmiş Altın [4]

1.2.1.2 GÜMÜŞ

Latince ‘‘argentum’’kelimesinden gelir ve kimyasal sembolü Ag olan elementtir. Rengi beyaz ve temizlendiğinde parlayan bir yapıdadır. MÖ 3100 yıllarında altın ve bakırdan sonra bulunmuştur. Dünyanın gümüş rezervinde değerli madenler arasında ok derinlerde bulunan bir maden olduğundan az miktarda bulunuyordu. Tarihdeki kaynaklara göre MÖ 800 yıllarından sonra ekonomiyede girerek para olarak kullanıldığı görülmektedir. Doğada genellikle altın,

bakır, civa ve diğer metal madenlerle karışık halde bulunmaktadır. Ülkemizde gümüş madeni Kütahya Gümüşköy’de bulunmaktadır. Dünyada Meksika başta ardından Peru, Çin ve Rusya sırayla gümüş üretiminde en çok hacmi bulunan ülkeler arasındadır. Türkiye yaklaşık 20. Sıralarda seyretmektedir. Türkiye’den gümüş alımında birinci sırada Hindistan’dan ardından Avrupa Ülkelerinden ardından Amerika Birleşik Devletlerinden olmaktadır. Gümüş standardı da altın standardı gibi beynelminel kullanılan bir para sistemidir. Gümüş standardı 190’lü yılların başlarından itibaren başta Çin, Meksika ve bazı ülkeler tarafından yönetmeliklere uygun kullanılmıştır. [5]

Şekil 1. 3: İşlenmemiş Gümüş [6]

Şekil 1. 4: İşlenmiş Gümüş [7]

1.2.1.3 PALADYUM

İsmi mitolojik tarihe dayanır Yunan tanrıçası Athena'nın Pallas'ı öldürüp kazandığı astroid Pallas'tan alır. Türkiye'de Paladyum rezervi yoktur. Dünyada sırasıyla en çok Avusturalya, Brezilya, Rusya, Etiyopya ve Amerika kıtasında genellikle bakır madenleriyle iç içe bulunur. [8]

Şekil 1. 5: İşlenmemiş Paladyum [9]

Şekil 1. 6: İşlenmiş Paladyum [10]

1.2.1.4 PLATİN

İsmi ‘‘küçük gümüş’’ anlamında olan ‘‘platina’’ dan gelir ve kökeni ispanyolcadır. Kiyasal sembolü Pt’dir ve grili beyazlı bir madendir. Tarihi eski Amerika yerlilerinin kullandığı ve yaklaşık 1484’lere dayandığı bilinmektedir. Kıymetli madenler arasındadır ve altından hemen sonraki en kıymetli madendir. Dayanıklı yapısıyla genellikle nikel ve bakırla birlikte bulunur. Kuyumculuktada kıymetli ve dayanıklı bir kıymetli maden olmasından dolayı tercih edilir. Ekonomiye göre şekillenerek genellikle altının 1,5 – 2 katı fiyatındadır. Türkiye’de rezervi yoktur. Dünyada ise sırasıyla en çok Güney Afrika, Rusya, Zimbabve ve Kanada şeklinde sıralanır. [11]

Şekil 1. 7: İşlenmemiş Platin [11]

Şekil 1. 8: İşlenmiş Platin [12]

1.2.2 BORSAN İSTANBUL’DA İŞLEM GÖREN KIYMETLİ TAŞLAR

1.2.2.1 ELMAS

Dünyadaki en sert ve dayanıklı maddelerdendir, yüksek basınç ve sıcaklıkta uzun yıllarda oluşumunu bitirip elmas halini alır. Ana elementi karbondur. Tarihçesi MÖ 2000’lerden günümüze kadar gelir. İlk kullanımı sondaj yapmak için kullanılmıştır. Elmas günümüzde saf üretim bazında senelik yaklaşık 130 milyon carattır. En çok üretim yapan ülke Hindistan’dır. İşlenmiş ve endüstriyel elmasların ise ticareti dünya elmas merkezi olarak bilinen Belçika’daki Antwerp’te gerçekleşir. Antwerpsche Diamantkring en önemli ve büyük elmas borsasıdır ve Antwerp’tedir. Elmasın ağırlığının birimi karattır. 1 karat 200 miligramdır ve buda yaklaşık 0,007 onssn avoirdupois olarak adlandırılır. Elmas ve pırlantada maddi değer verme işleminde dünya çapında eksikler görülmektedir. Başlıca nedeni ise özellikle kuyumculukta satış işlemi yapılırken sertifikalı satılan elmas veya pırlantanın bozdurulurken alış fiyatıyla arasında olumsuz yönde fark oluşur. Türkiye’de çok fazla fay hattı bulunmasına rağmen elmasların yer

yüzüne erişebileceği kadar toprak hareketi olmamaktadır ve bununla birlikte elmasları püskürecek volkanik bir aksiyon olmamaktadır bu nedenle ülkemizde elmas madeni olduğuna dair bir bulgu yoktur. [13]

Şekil 1. 9: İşlenmemiş Elmas [13]

Şekil 1. 10: İşlenmiş Elmas (Pirlanta) [13]

Elmas ve Pırlanta'da Önemli Sertifika Kuruluşları

Dünyadaki elmas ve pırlantaya paha biçilmesinde başta gelen ve en güvenilir kurumlar;

HRD (Hoge Read Voor Diamant) Pırlanta Üst Kurulu Merkezi

IGI (International Gemological Institute) Beynelmillel Gemoloji Enstitüsü

GIA (Gemological Institute of America) Amerika Gemoloji Enstitüsü

AGSL (American Gem Society Labrotary) Amerikan Mücevher Sosyetesı Laboratuvarı

IDL (International Diamond Labrotary) Uluslararası Pırlanta Laboratuvarı

1.2.2.2 YAKUT

Kırmızı ve pembemsi-morumsu renklerinlerine yakın renklerde olur. Kırmızı renk içerdiği krom elementidir. İlk keşfedildiğinde enerji noktalarından dolayı lazer yapımında kullanılmıştır fakat verimlilik alınamamıştır, nedeni üç adet enerji seviyesi olmasıdır. Yakutun sertlik dercesi Mohs Sertik skalasında 9'dur yani bu da demek oluyor ki elmasa kadar sert olmayıp elmasa yakın ve sert bir yapısı olan değerli bir taştır. Natural yakut maden olarak göz alıcı değildir ve mat bir rengi vardır. Genellikle Zoisit kayaçları içerisinde morumsu kırmızı bulunan taşlardır. Türkiye'de Malatya Doğanşehir civarında yakut madeni vardır. Dünyada ise en en değerli yakutlar Myanmar'da çıkartılır ve akabinden dünyanın birçok yerinde çıkarıyor. [14]

Şekil 1. 11: İşlenmemiş Yakut [15]

Şekil 1. 12: İşlenmiş Yakut [16]

1.2.2.3 ZÜMRÜT

Zümrüt yeşilin yaklaşık her tonunda olan ve beril minerelinin bir çeşitidir. Mohs sklasında sertlik derecesi 7 ile 7.5 arasındadır. Berraklığı ve ışık kırması düşük olan zümrün diğer kıymetli taşlar gibi damarlı yapısından dolayı çok fazla parlamaz. En değerli ve güzel kaliteli zümrütler Kolombiya'dan ihraç edilmektedir. Saf zümrütler doğada çok az bulunur, kalsit ve pirit ile beraber oluşur. Türkiye'de Ordu, Siirt ve Giresun çevresinde zümrüt yatakları bulunmaktadır. [17]

Şekil 1. 13: İşlenmemiş Zümrüt [18]

Şekil 1. 14: İşlenmiş Zümrüt [19]

1.2.2.4 SAFİR

Gökyakut olarak adlandırılan safir aynı yakut gibidir ayrılmaları alüminyum oksit kristal formu olmasıdır. Sertlik derecesinde Mohs sertlik skalasında yakut gibi 9'dur. Yakut gibi Korindon ailesinin üyesidir ve kırmızı olanlar yakut olarak adlandırılır, yakut olmayan tüm korindonlar safirdir. Türkiye'de Muğla yatağında safir yatakları bulunmaktadır. [20]

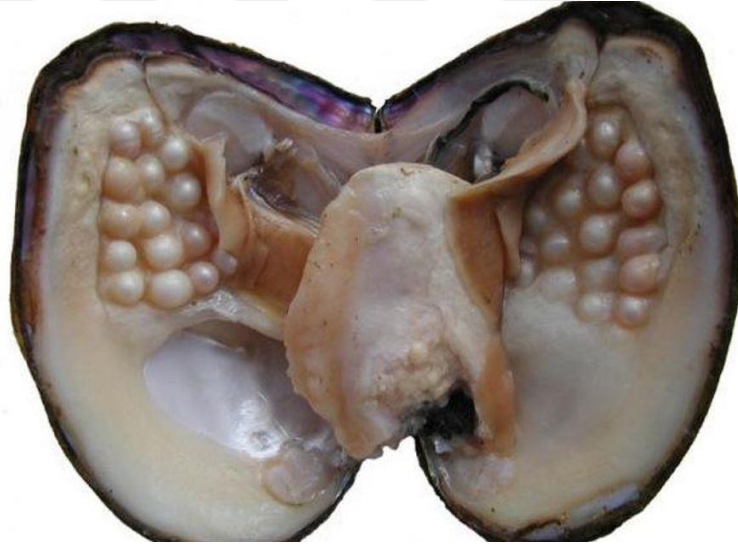
Şekil 1. 15: İşlenmemiş Safir [21]

Şekil 1. 16: İşlenmiş Safir [22]

1.2.2.5 İNCİ

Diğer adı mirvari olan inci kabuklu deniz canlılarının içlerine kum tanesi, parazit veya yapay olarak bir sedef parçaçığı girmesiyle içerisindeki maddeyi sedefimsi bir madde ile bir süre kaplayarak inciyi meydana getirir. İnci neredeyse tamamen sedef yapısındadır. Yapısında 92 % oranında kalsiyum karbonat bulunur. Genellikle Sıcak bölgelerin deniz ve okyanuslarında yaşayan kabuklu canlıların içerisinde oluşumu gözlenir. Türkiye’de inci üretilmeye uygun koşullarda olmadığından üretim yapılmamaktadır. Genellikle dünyada Hint Okyanusu çevresi inci oluşumu için çok elverişlidir. Sıralarsak en çok Avusturalya, Yeni Gine, Japonya ve Basra Körfezi çevresi inci oluşumu için uygun yerlerdir. [23]

Şekil 1. 17: İşlenmemiş İnci [24]

Şekil 1. 18: İşlenmiş İnci [25]

1.2.2.6 TOPAZ

Kıymetli taş sınıfına dahil olan topaz bir florlu alüminyum silikat mineralidir. Sertlik derecesi 8'dir ve mukavemeti dayanıklı bir taştır. Granit ve pegmatit kristalleri içerisinde bulunur. Çoğu renk topaz taşı olabilir. Türkiye'de Bursa Keles ve Malatya Pötürge civarında çıkartılır. [26]

Şekil 1. 19: İşlenmemiş Topaz [27]

Şekil 1. 20: İşlenmiş Topaz [28]

2. BORSA İSTANBUL

1985 yılında kurulmuş olan kuruluş kısaca BİST olarak adlandırılır ve SPK'da çalışan yerli veya yabancı aracı kurumlar ve bankalara bünyelerinde saklama ve takas hizmetleri verir. 24 Şubat 2017 tarihinde yayınlanan kararname ile devlete ait tüm hisseler Türkiye Varlık Fonuna aktarılmıştır. [29]

Şekil 2. 1: Borsa İstanbul Çalışma Alanı [30]

2.1 SERMAYE PİYASASI

Sermaye piyasasının yasal yürürlüğe uygun bir ortamda yatırımların menfaatlerini korumak için sermaye piyasasının düzenlenmesi ve denetlemesidir. [31]

2.2 DEĞERLİ MADENLER VE DEĞERLİ TAŞLAR PİYASASI

2.2.1 PİYASALAR

Maden ve taş piyasasıyla birlikte piyasada Ödünç Piyasasıyla birlikte işlem görmektedir. Bunlarla birlikte market, Değerli Madenler Piyasası ve Değerli Taş Piyasası olarak ikiye ayrılmaktadır.

Borsa İstanbul A.Ş. altında değerli madenlere ve değerli taşlar için; standart ve standart olmayan, metal madenlerden üretim için; değerli madenler için Tdan T+90'a (90 günlük süreç) ertelemeli ve fiziksel olarak işlem yapılır. Kısaca Borsa İstanbul güvencesiyle kıymetli maden ve kıymetli taş alım-satımı ve saklanması Borsa İstanbul güvencesindedir.

2.2.2 KIYMETLİ MADENLER PIYASASINDA İŞLEM GÖREBİLEN KIYMETLİ MADENLER

2.2.2.1 STANDART KIYMETLİ MADENLER

Standart Olan İşlenmemiş Formdaki Altın: Minimum 995 / 1000 Karat, Bakanlıkça onaylanmış bar ve külçe halinde altın. Bakanlık tarafından onaylanmış olarak; Mini barlar için: 1 gr, 2,5 gr, 5 gr, 10 gr, 20 gr, 50 gr, 100 gr, 250 gr, 500 gr halindem bar: 1kg. Large Bar: Minimum 1kg'lık bar şeklinde standartlar esas alınarak alım-satım yapılması uygundur.

Standart İşlenmemiş Gümüş: Minimum 99,9 Karat, Bakanlık tarafından onaylanmış bar halinde olan ve külçe veyahut granüller halindeki gümüş. Bakanlık tarafından onaylanmış olarak: Mini barlar için: 1 gr, 2,5 gr, 5 gr, 10 gr, 20 gr, 50 gr, 100 gr, 250 gr ve 500 gr halinde. Bar: 1kg. Large Bar: Minimum 1kg'lık külçe. Granül halinde paketli ve özgün ağırlıkta gümüş granül paketi şeklinde standartlar esas alınarak alım-satım yapılması uygundur.

Standart Olan ve İşlenmemiş Haledeki Platin: Minimum 99,95 Karat, Bakanlıktan onaylanmış bar ve külçe halinde platin. Bakanlık tarafından onaylanmış olarak: Mini barlar için: 1 gr, 2,5 gr, 5 gr, 10 gr, 20 gr, 50 gr, 100 gr, 250 gr ve 500 gr halinde. Külçe: 1kg. Large Bar: Minimum 1kg'lık külçe şeklinde standartlar esas alınarak alım-satım yapılması uygundur.

Standart İşlenmemiş Paladyum: Minimum 99,95 Karat, Bakanlıkça onaylanmış bar ve külçe halinde paladyum. Bakanlık tarafından onaylanmış olarak; Mini barlar için: 1 gr, 2,5 gr, 5 gr, 10 gr, 20 gr, 50 gr, 100 gr, 250 gr ve 500 gr halinde. Külçe: 1 kg. Large Bar: Minimum 1 kg'lık külçe şeklinde standartlar esas alınarak alım-satım yapılması uygundur. [32]

2.2.2.2 STANDART DIŞI KIYMETLİ MADENLER

Standart Dışı İşlenmemiş Altın: 995/1000 Karat Dışında, dore bar, külçe, granül, ve hurda halindeki altın.

Standart Dışı İşlenmemiş Gümüş: 99,9 Karat Dışında, dore bar, külçe, granül, ve hurda halindeki gümüş.

Standart Dışı İşlenmemiş Platin: 99,95 Karat Dışında, dore bar, külçe, granül, ve hurda halindeki platin.

Standart Dışı İşlenmemiş Paladyum: 99,95 Karat Dışında, dore bar, külçe, granül, ve hurda halindeki paladyum. [32]

2.2.2.3 CEVHERDEN ÜRETİM OLAN KIYMETLİ MADENLER

Türkiye'de madenden üretilen granüller ve dore barlar ve çeşitli farklı formlardaki değerli madenler; Türkiye'deki madenlerde karışım halindeki metal madenleri bir rafineride kristallendirme, damıtma (distilasyon) gibi ayırma yöntemleriyle birbirinden yönetmeliklere göre ayrılması ve bir hafta içerisinde borsaya teslim edilmesi gerekmektedir veya Borsa İstanbul A.Ş. tarafından uygulanan yönetmelikle belirli kurumların veya bu kurumların belirlediği kuruluş ve bilirkişi tarafından raporlandıktan sonra (ayar, gram, paketlenme..vb) Değerli Madenler Piyasasında alışverişi gerçekleştirilir. [32]

2.2.3 KIYMETLİ MADEN PİYASASINDA ÜYE İŞLEMLERİ

Tüzel yatırımcılar vasıtasıyla piyasada işleme alınan altın, gümüş, platin ve paladyum ticareti kıymetli metal madenleri borsadan almaksızın, Borsa İstanbul kasasında muhafaza edebilirler.

2.2.4 KIYMETLİ MADENLER ÖDÜNÇ PİYASASINDAKİ KIYMETLİ MADENLER

Ödünç Piyasasında, değerli madenler için külçe halinde, yalnızca gümüş için bar veya granüller formundaki standart formda işlenmemiş olan madenlerin ödünç işlemleri yapılır.

2.2.5 BORSA İSTANBUL'DA KIYMETLİ TAŞ VE ELMAS PİYASASI

Borsa İstanbul'da, 10/ 10/ 2006 tarihinde 2006/ 11115 sayılı kararla İşlenmemiş Elmas ithalat ve ihracatı çalışma prensibi dünyaca kabul edilen Kimberley Süreci Sertifika Sistemine göre yapılmaktadır. Bu nedenle piyasadaki haksız rekabet ve fiyat farklılıklarının önüne geçilmiştir. Dünya da çoğu ülke Kimberley Süreci Sertifika Sistemine göre piyasasını kontrol etmektedir.

Tüm ham elmas ve pırlantalar Borsa İstanbul'da işlem görebilir.

32 Sayılı Karar'da parlatılmış (polished) veya fiziksel işlem görmüş kıymetli ve sentetik taşlar Borsa İstanbul'da işlem görebilir.

Daha önce işlem gören her türlü kıymetli taş (parlatılmış doğal taş, parlatılmamış doğal taş, fiziksel veya kimyasal olarak işlem görmüş taş, ham veya sentetik taş vb.) borsaya bildirilmelidir.

İşlem görmüş ve borsa kaydına alınmış kıymetli taşlar piyasada el değiştirebilir ve bu işlemler borsadaki yürütme işlemlerine göre yapılır ve borsaya bildirilir.

İşlem gören ürünler kıymetli eşya olarak adlandırılır ve kıymetli eşya, işlem görmüş kıymetli maden ve kıymetli taştan yapılan eşyaya denir.

Kıymetli taşlar, 10/ 10/ 2006 tarihinde 2006/ 11115 sayılı kararla dünya piyasasında da faal olan Kimberley Süreci Sertifika Sistemine göre yürütülür. Bu yürürlük ham elmas ve tüm pırlantaları 32 sayılı karar ile değerli taşları ifade eder.

Sentetik kıymetli taş ise bir nevi yapay olarak adlandırdığımız kimyasal ve fiziksel işlem görmüş (laboratuvar ortamında da üretilmiş olabilir) taşları tanımlar. [32]

2.2.6 BORSA İSTANBUL KIYMETLİ MADENLER VE KIYMETLİ TAŞLAR PIYASASI ÜYELERİ

2.2.6.1 KIYMETLİ MADENLER PIYASASI ÜYELERİ

Banka Kurumları	23
Yetkili Olan Müessesler	42
Kıymetli Madenler İçin Aracılık Eden Kurumlar	19
Kıymetli Madenlerin Üretimini ve Ticareti Yapan Anonim Müessesler	12
TOPLAM	96

Tablo 2. 1 : Kıymetli Madenler Piyasası Üyeleri [32]

2.2.6.2 KIYMETLİ MADENLER ÖDÜNÇ PIYASASI ÜYELERİ

Bankalar Kurumları	11
Değerli Madenlerin Üretimini ve Ticareti Yapan Anonim Şirketler	2
TOPLAM	13

Tablo 2. 2: Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası Üyeleri [32]

2.2.6.3 ELMAS VE KIYMETLİ TAŞ PIYASASI ÜYELERİ

Kuyumculukla Uğraşan Sektör Üyeleri	402
Değerli Madenler Piyasası Üyeleri	57
TOPLAM	459

Tablo 2. 3: Elmas ve Kıymetli Taş Piyasası Üyeleri [32]

(Yukarıdaki veriler 2022 yılında Borsa İstanbul A.Ş. kendi resmi internet sitesinden alınmıştır.)

2.2.7 BEYNELMİLEL ÜYELER VE ÇALIŞMALAR

4 önemli ana başlıkla üyeler ve çalışmalar:

14 Ağustos 2007’de Kimberley Süreci Sertifika Sistemi yürürlüğe girmiştir. Türkiye’de bu yetki Borsa İstanbul A.Ş. yetkili kılınmıştır.

İstanbul Altın Borsası, 3 Mart 2008’de Londra Külçe Piyasası Birliği (London Bullion Market Association – LBMA) üyesi olmuştur. Bu üyelik Borsa İstanbul A.Ş. içinde kabul edilmiştir.

İstanbul Altın Borsası 13 Mayıs 2008’de Dünya Elmas Borsaları Federasyonu (World Federation of Diamond Bourses – WFDB) üyesi olmuştur. Bu üyelik Borsa İstanbul A.Ş. içinde kabul edilmiştir.

Borsa İstanbul, önemi olan madenlere ilişkin sorunlar için Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) Uyum Rehberi’nin piyasamızda uygulanması için önemli çalışmalarda bulunmuştur.

2.2.7.1 BORSA İSTANBUL KIYMETLİ MADENLER VE KIYMETLİ TAŞLAR PIYASASININ TARİHİ SÜRECİ

İstanbul Altın Borsası’nın Açılışı	26.07.1995
Gümüş ve platin ticaretinin gerçekleşmesi	09.07.1999
Kıymetli madenler için ödünç piyasasının işlem görmeye başlaması	24.03.2000
Elmas ve değerli taşların işlem görmeye başlaması	04.04.2011
Paladyumun işlenmeye başlaması	17.11.2011
Değerli Madenler Piyasası üyelerine standart dışı formda olan değerli maden dış alımlarını piyasaya bildirme şartının koyulması	17.11.2011

Tablo 2. 4: Borsa İstanbul Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasının Tarihi Süreci

[32] (devam)

İAB'nin ve İMKB'nin Borsa İstanbul bünyesine katılması ve Değerli Madenler ve Değerli Taşlar Piyasası Bölümünün Açılması	03.04.2013
Kıymetli Madenler Piyasası Danışma Kurulunun toplantılarının başlaması	05.06.2013
Finansman olan şirketlere zorunlu karşılık için altın tutma hizmetinin başlatılması	12.12.2013
KMTP API yazılımının kullanılmaya başlaması	17.04.2014
Mini külçelerin işlem görmeye başlaması	06.07.2014
Dönüşüm işlemlerinin başlatılması	19.09.2014
Erken Nakit Takasın uygulamaya geçmesi	26.09.2014
Elmas ve Kıymetli Taş Piyasasının işlem görmeye başlaması	30.09.2014
Değerli Madenler ve Değerli Taşlar Piyasası Bölümünün Kuyumcukent'e taşınması	12.11.2014
Çatışmalardan Etkilenmiş ve Yüksek Riskli Bölgelerin Madenlerine İlişkin Sorumlu Tedarik Zinciri için OECD Uyum Rehberinin üyelerle paylaşılması	26.11.2014
Kıymetli Madenler Piyasasında ilk fixing işleminin gerçekleştirilmeye başlaması	4.12.2014
Değerli Madenler Piyasasında ilk müşteri işlemlerinin yapılmaya başlaması	23.02.2015

(Borsa İstanbul A. Ş. resmi internet sitesinden alınmıştır.)

Tablo 2. 5: Borsa İstanbul Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasının Tarihi Süreci

[32]

26 Temmuz 1995 tarihinde, borsanın kuruluşu ile öncelikle Altın Piyasası açılmıştır. Üye olan kurumlarca dışarıdan alınan altının kurallar şartlarında alışverişinin gerçekleştiği bir piyasadır.

Yönetmeliklere uygun değişikliklerden sonra platin ve gümüş 09.07.1999 tarihiyle borsada işleme alınmasıyla artık Altın Piyasası altın dışında da kıymetli madenlerin işlem gördüğü piyasaya dönüşmüştür ve adı Kıymetli Madenler Piyasası olarak değişmiştir. Kıymetli Madenler Piyasasında kıymetli madenler hemen ve T+90'a kadar zamanlı işlem görebilir.

2.2.8 KIYMETLİ MADENLER PIYASASINDA İŞLEM YAPABİLME

Banka kuruluşları, yetkili kurumlar, kıymetli maden kurumları, kıymetli maden üreten veya ticareti yapan kurumlar, dış piyasada faaliyet yürüten kurumların yurtiçindeki şubeleri ayrıca işlem yapabilir.

2.2.9 KIYMETLİ MADENLER PIYASASINDA İŞLEM YÖNETİMİ

Üye işlemleri Değerli Madenler ve Değerli taşlar piyasasında yapılan işlemler terminallerde ya da uzaktan işlem yapılarak alınan emirlerle birleşme kuralıyla en iyi alış ve satış ile yapılır. Fiyatlandırma ve zamanlama ile işlem yapılır. Yansıtılan en düşük ve en yüksek alım rakamlarına göre ekranlara yansıtılır; üyeler ve beynelmilel piyasalara iletilir.

Kıymetli Maden veya Kıymetli Taşı elden satmak isteyen üyeler; alış veya satış kuralını konulması için borsaya gönderir. İşleme alınan alış emri eski tarihli en iyi satış emrinden fiyat olarak daha fazla ya da aynı olması durumunda da kabul edilebilir, yani bu durumda verilen emirin tamamı ya da bir kısmı karşılanabilir.

2.2.9.1 İŞLEM ZAMANLARI

Piyasada hafta sonu ve tatil günlerinde sürekli işlem yapılabilir. Gün içi 16:00'da başlar ve ertesi gün akşam 4'e kadar sürer. Borsa Bülteni de 4'den itibaren yayınlanır. Takas işlemleri ise gün içerisinde çalışma saatlerinde yapılır. [32]

2.2.9.2 YAPILAN İŞLEMLERİN BİRİMİ

İşlemler: TL/kg, ABD Doları/ons ve Euro/ons birimleriyle yapılır.

Değerli Madenler Piyasası İşlem Zamanları: 16:00-16:00 (24 saat kesintisiz)

Değerli Madenler Teslimat Yükümlülükleri: 16:00 (T+0)

Maddi Yükümlülükler: 17:15 (T+0) [32]

2.2.9.3 FİYAT ARALIKLARI

Kıymetli Madenler için en düşük fiyat aralığı TL/kg için 1 kuruş, Amerika Birleşik Devletleri Doları/ ons ve Euro / ons için 5cent'dir. Gümüş işlemlerinde ise aynı prosüdür uygularını; yalnızca Amerika Birleşik Devletleri Doları/ons ve Euro / ons için en düşük emir 1 cent'dir. [32]

2.2.9.4 VALÖR SÜRELERİ

TL / kg, ABD Doları / ons ve Euro / ons işleminin geçerli gün (T+0)'da başlama referans tarihiyle doksan iş günü içerisinde (T+90) değişiminin vade tarihi içerisinde yapılmalıdır.

2.2.9.5 İŞLEM GÖREBİLEN KIYMETLİ MADENLER

Standart Olan Kıymetli Madenler:

Standart Olan İşlenmemiş Altın: Minimum 995/1000 Karat özelliklerine sahip, Müsteşarlık tarafından onaylı prosedüre uygun biçimindeki altın.

Standart Olan İşlenmemiş Gümüş: Minimum 99,99 % saflığa sahip, Müsteşarlık tarafından onaylı prosedüre uygun biçimindeki gümüş.

Standart Olan İşlenmemiş Platin: Minimum 99,95 % saflığa sahip, Müsteşarlık tarafından onaylı prosedüre uygun biçimindeki platin.

Standart Olan İşlenmemiş Paladyum: En az 99,95 % saflığa sahip, Müsteşarlık tarafından onaylı prosedüre uygun biçimindeki paladyum. [32]

Standart Dışı Kıymetli Madenler:

Standart Dışı Olan İşlenmemiş Altın: Maksimum 995/1000 Karat saflığında altın.

Standart Dışı Olan İşlenmemiş Gümüş: Maksimum 99,9 % saflığında gümüş.

Standart Dışı Olan İşlenmemiş Platin: Maksimum 99,95 % saflığında platin.

Standart Dışı Olan İşlenmemiş Paladyum: Maksimum 99,95 % saflığında paladyum.

Bunlar yönetmeliklere uygun şartlarda ayar belirlendikten sonra eldeki standart dışı madenlere damga ve ayar raporu verilmek zorundadır. [32]

Cevherden Üretim Kıymetli Madenler:

İşlem gören ve üretilmiş değerli madenleri elde etmek için Değerli Maden Standartları ve Rafinerileri Hakkında Tebliğ'in 13. Sayılı Kararında bulunan niteliklere sahip olmalıdır.

Borsa yönetmeliklerine uygun belirlenen uygulamalar dâhilinde Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü veya bu kurumların yönetmeliklerine uygun kuruluşlar düzenlenen rapor ile farklı işlemler yapılmak üzere Kıymetli Madenler Piyasasında işlem görür. [32]

2.2.9.6 EMİR ÇEŞİTLERİ

Standart Kıymetli Madenler:

Normal Emir: 18 Aralık 2006 tarihli ve 26350 numaralı müsteşarlık tarafından yönetmeliklere uygun her türlü standart madenlere verilen emirdir.

Resmi Müzayede: İcra Dairelerinin, Mahkemelerin veya değerli maden satımı yapmasını sağlayan bir emirdir. Borsadaki piyasa tarafından belirlenen zamanlarla ve belirli kurumlar aracılığıyla müzayedeleri gerçekleştirir. Gerekli zamanlarda Borsa Değerli Madenler ve Değerli Taşlar Piyasası re'sen satışa kurtaj yapılabilir, kurtaj ücreti de Borsa'ya aittir.

Fiksing Emir: Standart olarak işlem gören altın için Londra öğleden öncesi altın fiyatına göre düzenlenen alım-satım işlemleri için T+0 valörü ve dolar tip işlemleri ile kabul edilen fiyat belirlemede \pm bir dolar veya işlem görmesi için geçerli bir fiksing oluşturulan fiyatlandırmayla işlem yapılması için 0 değeri işleme alınır. Londra öğleden önceki altın fiyatı Borsa sisteminde işleme alınana kadar onaylanan, kesinleştirme işlemleri için geçerli olmayan emirdir. [32]

Standart Dışı Kıymetli Madenler:

Standart Dışı Emir: 18 Kasım 2006 tarihli ve 26350 numaralı müsteşarlık tarafından yönetmeliklere uygun standart dışı madenler için verilen emirdir.

Resmi Müzayede: İcra Dairelerinin, mahkemelerin veya resmi dairelerin Borsada kıymetli maden satımı yapmasını sağlayan bir emirdir. [32]

Cevherden Üretim Kıymetli Madenler:

Cevher Emir: Maden cevherinden yapılmış uygun formda hurda olan madenin piyasasında işlem görmesi için yapılan emirdir.

Resmi Müzayede: İcra Dairelerinin, Mahkemelerin veya resmi dairelerin piyasada değerli maden satımı yapmasını sağlayan bir emirdir. [32]

2.2.9.7 EMİR BOYUTU

Standart Kıymetli Madenler:

Bu maden emir türünde külçe halindeki kıymetli maden için en az verilebilecek emir miktarı 1 kg ve emir için 1 kg küçük bar biçimi emirler için en az miktarı 1 gr ve birim emir için 1 gr'dır. [32]

Standart Dışı Kıymetli Madenler:

Arz ve talebin karşılandığı alanda yönetmeliklere uygun şekilde raporlanmış (uygun ayar ve miktarda) işlemler yapılır.

Cevherden Üretilen Kıymetli Madenler:

Yönetmeliklere uygun rapor edilmiş miktar ve ayar üzerinden alım-satım gerçekleştirilir. [32]

2.2.9.8 İŞLEM ALT KURULU

Standart Kıymetli Madenler:

Standart Kıymetli Maden işlemlerinde senelik yapılmış olan alım-satıma göre sılıcıdan ve satıcıdan komisyon alınmaktadır.

Alıcılardan ve satıcılardan ayrı ayrı olmak üzere komisyon uygulanır ve alınır. Standart dışı altın alım-satımı içinde geçerlidir. Komisyonlar gümüş, paladyum ve platin için standart olarak sabitlenmiş ve 0,00015 (on binde bir buçuk) oranıyla uygulanır.

Üye veya kuruluşlar kendi aralarında işlem yaptığı taktirde işlem yapılacak altın miktarı için aşamalı komisyon oranının 4 katıdır. Gümüş, paladyum ve platin içinde sabit olarak 2 katı komisyon alınır. [32]

Standart Dışı Kıymetli Madenler:

Ayrı ayrı alıcı ve satıcıdan 0,00005 (on binde yarım) komisyon alınır. Üye veya kuruluşların kendi aralarında yaptığı işlemlerde oran değişmez aynı şekilde uygulanır. [32]

Cevherden Üretilen Kıymetli Madenler:

Alıcıdan ve satıcıdan, her iki taraftan cevherden üretilen kıymetli maden için alınan işlem komisyonu 0,00015 (on binde bir buçuk) olup aynı üye tarafından işlem görmesi sonucunda da 4 katı kadar işlem komisyonu alınır.

Alt kurul oranları üzerinden 5 % BSMV (Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi) alınır. [32]

2.2.9.9 İŞLEM KOMİSYONLARI

Standart Altın İşlem Komisyonu:

- i. Maksimum 100 kg (100 kg dahil) On binde 1,5
- ii. 100 kg 1.000 kg arası (1.000 kg dahil) On binde 1,25
- iii. Minimum 1.000 kg On binde 1

Kendi Kendine Standart Altın İşlem Komisyonu:

- i. Maksimum 100 kg (100 kg dahil) On binde 6
- ii. 100 kg 1.000 kg arası (1.000 kg dahil) On binde 5
- iii. Minimum 1.000 kg On binde 4

Standart Gümüş, Platin ve Paladyum İşlem Komisyonu:

- i. On binde 1,5

Kendinden Kendine Standart Gümüş, Platin ve Paladyum İşlem Komisyonu:

- i. On binde 3

Standart Dışı İşlem Komisyonu:

- i. On binde 0,5

Kendinden Kendine Standart Dışı İşlem Komisyonu:

- i. On binde 0,5

Cevherden Üretim Kıymetli Maden İşlem Komisyonu:

- i. On binde 1,5

Kendinden Kendine Cevherden Üretim Kıymetli Maden İşlem Komisyonu:

- i. On binde 6

2.2.9.10 ÇEKİM VE SAKLAMA KOMİSYON ORANLARI

Borsa kasasında bulunan işlem görmeyen kıymetli madenlerin kasaya emanet edilmesiyle gün itibariyle 15 gün komisyon alınmaz 15 günden daha çok kalan kıymetli değerli madenlere 30 günlük 0,0001 (on binde bir) komisyon uygulanır.

Çekme Komisyonu (Standart altın):

- i. On binde 2

Çekme Komisyonu (Standart gümüş, platin, paladyumda üretilmiş kıymetli madenler):

- i. On binde 3

Çekme Komisyonu (Standart dışı kıymetli maden işlemleri):

- i. On binde 0,75

Kıymetli Maden Aylık Kasa Saklama Komisyonu (ilk 15 gün hariç):

- i. On binde 1

Yatırım Fonu / Yatırım Ortakları Aylık Saklama Komisyonu:

- i. On binde 1

TCMB Zorunlu Karşılıklar Aylık Saklama Komisyonu:

- i. On binde 1

Üçüncü Kişi ve Kuruluşlar için Saklama Komisyonu:

- i. (3 aylık peşin olarak temin edilir): On binde 4

2.2.9.11 TAKAS VE TEMİNAT

Kıymetli maden satışı yapan taraf satılacak kıymetli maden veya kıymetli taş miktarını yönetmelikler dâhilinde Borsa kasasına teslim eder.

Takasbank ve anlaşmalı kurumlar vasıtasıyla takas edilecek kıymetli maden veya kıymetli taşın ederi kadar meblağın alıcı üyenin hesabına para aktarımı gerçekleştirildikten sonra kıymetli maden veya kıymetli taş Borsa bünyesine teslim edilir, takas işlemi gerçekleşmiş olur.

2.2.9.12 TEMİNAT TÜRLERİ

Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar piyasasında üyelerin işlem yapabilmesi için iki çeşit teminat bulunur:

Üyelik / Risk Teminatı

Türk Lirası cinsinden günlük değer kaybı nedeniyle eksik teminatlar veya ABD Doları dışındaki Euro Üyelik Garantileri tamamlanacaktır.

2.2.9.13 İŞLEM TEMİNATI

Üyelerin işlemler için ihtiyaç duyduğu güvenlidir. İşlem marjı, üyenin işlem yaptığı zamandaki işlem hacmini belirler.

Netleştirme Teminatı

Başvuru aşağıda sıralı esaslara göre yapılabilir:

- i. Netleştirme garantisi yatıran ve netleştirme fırsatından yararlanmak isteyen üyeler için geçerlidir.
- ii. Netleştirme garantisi tüm valör günleri için kabuldür.
- iii. Kâr zarar hesabı, üyenin aynı takas tarihi ile farklı valör günlerinde aynı kıymetli maden için yaptığı alım-satım işlemlerinin Türk Lirası ve işlemin Euro'sunun ABD Doları cinsine çevrilmesi esasına dayanmaktadır. Döviz sisteminde geçerli döviz kuru üzerinden.
- iv. Kâr ve zarar hesaplamasında, yatın toplam işlem hacminin netleştirme işlemi sırasındaki tutara bölünmesinden elde edilen ağırlıklı ortalama değeri kullanılır.
- v. Zarar, üyenin yatırdığı netleştirme teminat tutarını geçmediği sürece, ikinci madde şartlarını sağlayan işlemler netleştirilerek yetkisi serbest bırakılır ve işlemine devam edilebilir.
- vi. Zarar "Netleştirme Teminatı" tutarına ulaşırsa netleştirme işlemi durdurulur.

- vii. Üye, her türlü İşlem Teminatı karşılığında mevcut yetkileri dâhilinde işlem yapmaya devam edebilecektir. Üye yükümlülüklerini yerine getirdikten sonra netleme işlemine devam edebilir.
- viii. En az 10.000 ABD Doları tutarındaki “Netleştirme Teminatı” Borsa İstanbul’da teminat hesabı altındaki Netleştirme Teminat Hesabına yatırılması veya Banka Teminat Beyanı olarak belirlenmiş ise borsanın ilgili bölümüne teslim edilmesi gerekmektedir. [32]

2.2.9.14 MÜŞTERİ İŞLEMLERİ

Katılımcılar gelen emirleri borsa tarafından sağlanıyorsa işlem terminalleri veya elektronik arayüzler aracılığıyla iletirler. Müşteri, emri borsaya iletilmeden önce değiştirebilir veya iptal edebilir.

2.2.9.15 FİYAT BELİRLEME ŞEKİLLERİ

Üyeler borsa üyesi ile yapılan emirlerde alış veriş fiyatlarını belirleyebilir ve fiyat belirlemeyi borsa üyesine bırakabilir. Müşterinin düşük fiyatlı siparişini kabul eden borsa üyesi, müşterinin çıkarlarını korumak için her türlü çabayı gösterir.

2.2.9.16 ÜYELERİN MÜŞTERİ İŞLEMLERİ İLE İLGİLİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Müşteriler tarafından üye nezdinde yapılacak işlemlerden üye, borsaya ve takas merkezine karşı sorumludur. Ödemenin temerrüdü halinde üyeye temerrüt hükümleri uygulanır.

Üyeler, müşterileri ile ilgili olarak, müşteriye etkileyen tüm konularda uygun bilgi ve şeffaflık sağlamakla ve yatırımcıyı korumak için müşteri saklama ve diğer düzenlemeleri uygulamakla yükümlüdür.

Üyeler, işe başlamadan önce, müşterileri ile genellikle üye ile müşteri arasındaki ilişkiyi düzenleyen, başlangıçta bir kez çerçeve sözleşme olarak yapılan ve bireysel işlemlerin temelini oluşturan yazılı bir sözleşme yapmak zorundadır. Müşterilerle yapılacak sözleşmelerde yer alacak hükümler borsa üyelerinin sorumluluklarından feragat edemez.

Üyeler, müşteri siparişlerini kabul ederken azami dikkat ve özeni göstermek, müşterinin menfaatini korumak, siparişlerin kayıtlarını düzenli olarak tutmak ve müşteri karşılaştırmasını sağlamakla yükümlüdür. [32]

2.2.9.17 MÜŞTERİ İŞLEM TEMİNATI

Kıymetli madenler, müşteri hesabında meslektaş işleminin uygunluğunun hesaplanmasında kullanılamaz ve teminat olarak kabul edilemez. Menkul Kıymetler Borsası, üyenin hem portföyünde hem de müşterileri adına yapması gereken işlemler için verdiği teminat ile üyenin alım satım yetkisini tanımlar.

2.2.9.18 KURTAJ

Müşterilerin, mini bar işlemleri hariç, gerçekleşen işlem tutarında borsa üyelerine ödeyeceği maksimum takas ücreti binde 2,5 olarak belirlendi. Külçe mini ticaretleri için maksimum geri ödeme oranı % 1'dir.

2.2.9.19 EMİRLERİN İLETİLMESİ

Sertifika almak isteyen üyeler, önce BT destek ofisiyle iletişime geçmelidir. Bir veya daha fazla sınav kategorisinde başarısız olursanız, yeni bir sertifika sınavına başvurabilirsiniz. Gerekli testleri başarıyla tamamlayan üyeler, KMTP API kullanarak İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nın KMTP sistemine teklif verebilirler.

Sertifikasyon sürecini tamamlayan üyelerin, sistem ve altyapılarında önemli bir değişiklik olması durumunda sertifikasyon programına geri dönmeleri gerekmektedir. Ayrıca KMTP kurallarının ve/veya Borsa İstanbul mesajlarının eklenmesi/düzenlenmesi/silinmesi gibi herhangi bir değişiklik olması durumunda, Borsa İstanbul gerekli gördüğü takdirde sertifikasyon programına katılım zorunludur.

Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası, organize bir piyasa ortamında kıymetli maden arz ve talep organizasyonlarını karşılamak ve daha düşük maliyetli kuyumculuk sektörüne finansman sağlamak ve kıymetli madenleri takas yoluyla güvence altına almak amacıyla İstanbul Altın Platformu bünyesinde 24 Mart 2000 tarihinde kurulmuştur. Mali piyasalarda, piyasa Borsa

Krediler: Belirli bir vade ve belirli bir kredi faiz oranına göre piyasadan kıymetli madenlerin ödünç verilmesi ve satın alınmasıdır. [32]

2.2.9.20 KIYMETLİ MADENLER ÖDÜNÇ PIYASASI ÜYELERİ

Bankalar	11
Kıymetli Maden Üretimi veya Ticareti ile İştigal Eden Ananim Şirketler	2
TOPLAM	13

Tablo 2. 6: Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası Üyeleri [33]

2.2.10 ÖDÜNÇ İŞLEMLERİ

2.2.10.1 İŞLEM YÖNETİMİ

Piyasa işlemleri, piyasa yetkililerindeki temsilcileri aracılığıyla yazılı olarak emir veren üyeler tarafından gerçekleştirilir ve bu emirler yetkililer tarafından elektronik sisteme girilir ve yat ve zaman önceliği kuralına göre otomatik olarak atanır.

Bilgisayarlarda verilen emirlerden yat kuralına göre sıralanan en iyi emirler ve her bir son kullanma tarihindeki zaman önceliği, emir veren üyelerin unvanları olmadan miktar, yat ve faiz bilgileri ile aynı anda bilgi dağıtım ekranlarında görüntülenir. Ayrıca sipariş ekranında kümülatif işlem bilgileri mevcuttur.

Seans bitiminden sonra üye ve üyeler tarafından yapılan tüm işlemlerin seri numaraları periyodik olarak işlem kısmına aktarılır. Tüm işlem bilgileri seri numarasına göre sistemde saklanır.

2.2.10.2 İŞLEM SAATLERİ

Görüşmeler çalışma günleri 10.00-16.00 arasında yapılması halinde bireysel görüşme şeklinde yapılacaktır.

2.2.10.3 İŞLEME KONUSU KIYMETLİ MADENLER

Maliye Bakan Yardımcısı tarafından 18.11.2006 tarihli ve 26350 sayılı Gazete'de Standart Değerli Madenler başlığı altında yayımlanan Kıymetli Madenler Standartları ve Madenciligi Tebliğinde tanımlanan altın, gümüş, platin ve paladyum.

Kredi anlaşmaları altın için 1000/1000, gümüş, platin ve paladyum için 100/100 bazında yapılmaktadır. Kredi işlemlerinin uzlaştırılmasında ilgili kıymetli madenin doğru kalitesi esas alınır. [33]

2.2.10.4 EMİR TÜRLERİ

- i. Piyasa Emirleri
- ii. Bu kredi ve kredi talimatlarına katılım zorunludur.
- iii. Emir verenin unvanı
- iv. Emir türü
- v. Emrin tipi
- vi. Emrin içeriği
- vii. Fiyat tipi
- viii. Dönemsel faiz oranı
- ix. İşlem vadesi
- x. Vade sonu teslimatının fiziki mi, nakti mi yapılacağı

- xi. Emir numarası
- xii. Bu emirlerdeki altın miktarı, kredi miktarını gösterir.

Bölünebilir (Block) Emir

Piyasada bulunan emirler blok/bölücü tipindedir. Bir bağlayıcı emir, satılacak değerli metal miktarı satıldığında tamamen kapsandığını belirtir. Bölünebilir teminat ise satılacak kıymetli maden miktarının bir kısmının satıldığında karşılanabileceği anlamına gelir.

2.2.10.5 EMİR BÜYÜKLÜĞÜ

İşlem büyüklüğü minimum 1 kg olmalıdır. [33]

2.2.10.6 İŞLEM BİRİMİ

Piyasada yapılan işlemlerin ticaret birimi kilogramdır. İşlem emirlerinin sayısı 1 kg ve katları kadar artar. Markette takas için Türk sterlini ve ABD doları kullanılmaktadır. [33]

2.2.10.7 FAİZ ARALIKLARI

Faiz yüzdesi 0.0001'dir (on binde bir). [33]

2.2.10.8 İŞLEM VADELERİ

Piyasada bir aya kadar her iş günü ve bir ay sonra 30 gün arayla 360 güne kadar vadelerle işleme alınır. [33]

2.2.10.9 VALÖR SÜRELERİ

Tüm ödünç işlemleri T+0 ile aynı gün valörlüdür. [33]

2.2.10.10 TESLİMAT YÖNTEMİ

Gerçekleşen kredi işlemleri fiziki teslimat veya nakit takas şeklinde teslim edilir. Vadeli nakit takası belirtilmişse, kıymetli maden piyasasının son işlem gününde T+0 değerindeki işlemlerle referans yatta kon fiğüre edilen tutara ek olarak, türüne bağlı olarak teslimat gerçekleşecektir.

Kıymetli metalin alıcısı, vade sonunda kıymetli metalin değerini borç verene ödemekle yükümlüdür. Kapanış değeri altın ise faiz ve sermaye bazında, nakit ise takasa ve kasaya göre oluşan tutar üzerinden hesaplanır. Kıymetli Madenlerden olan borç ve alacaklar, sona erme tarihinden, durum bildirim tarihinden en geç iki iş günü önce Üyelere bildirilir.

2.2.10.11 BORSA PAYI

Borsa payı, piyasada satılan ve borçlu ve borçlu için ayrı fiyatlandırılan 0.0001 (on binde bir) kredi işlemidir. Kıymetli madenlerin kasadan çıkarılmasının yanı sıra kıymetli maden piyasasına uygulanan depolama ücretleri de borçluya uygulanır.

2.2.10.12 TAKAS VE TEMİNAT

Takasbank aracılığıyla gerçekleştirilir. Geri ödeme süresi sonunda, borçlunun işleme konu et suyunun kapanış değerini bir banknot kahasına ve 1 kg'dan az bir kısmını Takas Bank'ın bağlı olduğu bankalardan birine yatırması ile takas gerçekleşir. Sözleşme Kapıda ödeme işleminde, işleme konu olan kıymetli maden bedelinin Takas Bank'ın anlaşma yaptığı bankaya yatırılması suretiyle işlem gerçekleşir.

2.2.10.13 TEMİNAT SİSTEMİ

Kredi işlem tutarının toplam teminat tutarının %97'sine ulaşması durumunda teminat tamamlama çağrısı yapılacak ve katılımcılar tarafından ödünç alınan kıymetli madenlerin değerinin %90'ını geçmemesi için ek teminat verilecektir. Teminat bir marj çağrısından sonra gerçekleşir.

2.2.10.14 TEMİNAT OLARAK KABUL EDİLEN KIYMETLER

Talep Kabulü ve Koşulsuz Ödemeli Banka Teminat Mektubu: Katılımcılar tarafından verilen tüm teminat mektupları piyasa işlemlerinde kullanılmak üzere işleme alınacaktır.

Her türlü devlet faturası: Devlet faturalarının ve devlet faturalarının %90'ı işlenir.

3. ELMAS VE KIYMETLİ TAŞ PIYASASI

İstanbul Gold Company'de kuyumculuk sektörüne uluslararası bir profil kazandırmak, kredi olanaklarını artırmak ve ticareti kolaylaştırmak için yapılan çalışmalar sonucunda 4 Nisan 2011 tarihinde pırlanta ve değerli taş piyasası açılmıştır.

İstanbul Altın (şu anda İstanbul Menkul Kıymetler Borsası A.Ş.), düzenlemelere ilişkin 2006/11115 Bakanlık Kararı ile Kimberley Süreci Sertifikasyon Sisteminde elmas ve değerli taşlar için düzenlenmiş ve şeffaf bir piyasadır. Prensip olarak tanımlanan ham elmas ticaretinin denetimidir. Buna göre İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, A.Ş. Kimberley Süreci Sertifikasyon Programı kapsamında ham elmasların ithalat ve ihracatı, sağlanan sertifikaların Kimberley Süreci belgelerinde belirtilen minimum standartları karşıladığını doğrulayan ve katılımcı ülkenin ihracat yetkilisinden ve sertifikasyonundan yetkili tarafından sertifika alınır.

Elmas ve Kıymetli Madenler Taş Piyasası Üyeleri

Kuyumculuk Sektörü Üyeleri	402
Kıymetli Madenler Piyasası Üyeleri	57
TOPLAM	459

Tablo 3. 1: Elmas ve Kıymetli Madenler Taş Piyasası Üyeleri [33]

3.1 İŞLEM YÖNETİMİ

Elmaslar ve değerli taşlar, borsa işlemlerini gerçekleştirmek için özel olarak tasarlanmış, borsa simsarları ve üye temsilcilerini de içeren bir ticaret odasında alınıp satılmaktadır.

Ancak uzman incelemesi raporunu düzenleyen kurum piyasanın faaliyet gösterdiği Kuyumcukent'te yer almıyorsa, bu işlemler İstanbul Elmas ve Taş Borsası'nın belirlediği esaslara göre sertifikasız da yapılabilir. Taş piyasasının uygulanma usul ve esaslarıdır. Bu durumda ilgili yasal belgelerle işlem formları, değerlendirme raporu alındıktan sonra ilk toplantı için iş günü bitmeden borsaya gönderilecektir.

İşlemler, piyasada işlem yapmaya yetkili farklı taraflar arasında gerçekleşebileceği gibi, satıcı ve alıcının eşit olduğu bireysel işlemler şeklinde de olabilir. Alıcılar ve satıcılar, pırlanta ve diğer değerli taşların görülebildiği, tartıldığı ve alınıp satıldığı bir ortamda bir konferans salonunda toplanır. Borsa gerçekleşen hiçbir işlemde taraf olmaz ve sorumlu değildir. Borsa dâhilinde yapılan işlemler, parça satıcılarının onayı ile işlem günü borsa yöneticileri tarafından kayıt altına alınır.

İthal edilen değerli taşların borsada ticaretini yapmak için fiyata ek olarak, gümrük beyannamesi, fatura, yetkili gümrük idaresine gönderilen tescil raporu, stokta bulunan ve ilk defa işlem gören değerli taşların fiyatı, kıymeti raporu, gümrük beyannamesi, fatura ve kayıt raporu. Borsada kote edilmelidir.

3.1.1 İŞLEM SAATLERİ

Ticaret, Borsa'dan temin edilebilen Oturum Salonu Pazarında gerçekleşir. Toplantı odasına bayiler, piyasa katılımcıları, piyasa katılımcılarının temsilcileri, yetkili borsacılar ve yetkili brokerler girebilir.

3.1.2 İŞLEME KONUSU ELMAS VE KIYMETLİ TAŞLAR

Piyasada ham elmaslar Kimberley Process sertifikasyon sistemine dahil edilmekte ve her tür ve şekildeki elmaslar Kabine Kararı 10/10/2006 ile tanımlanan ham elmaslarda dış ticaret düzenlemeleri ve kontrolüne uygundur. (No. 11115/2006). İlgili yasal hükümlerin esaslarına değinilmiştir.

Borsada işlem görmeye başlamadan önce, ham doğal taş, kesilmiş doğal taş, doğal veya doğal taş, kimyasal işlem görmüş, ham yapay taş, kesilmiş suni taş içeren, borsada işlem gören veya borsada işlem gören malların teslimi üzerine. Borsa dışında işlem yapmak üzere borsada işlem yapmaya yetkili kişilerin isimleri bu esaslar çerçevesinde anılır.

3.1.3 SAKLAMA POLİTİKASI VE SAKLAMA ÜCRETLERİ

Piyasa katılımcısının talebi üzerine ve pırlanta ve mücevher piyasasında bankacılık sözleşmesi akdedilmesi ile uygun ebat ve miktardaki kasalar bir yıl veya bir gün süreyle kiralanabilir. Piyasada, korunması borsa tarafından sağlanan elmas ve değerli taşların saklanması için güvenli bir oda bulunmaktadır.

Piyasa katılımcısı, depolanan değerli taşların güvenliğini sağlamaktan sorumludur. Değerli taşların kasalarda muhafaza edilmesinden Vault Ev Sahibi sorumlu olup, kasanın her türlü güvenliğini sağlayan İstanbul Menkul Kıymetler Borsası kasada saklanan değerli taşların vereceği zararlardan sorumlu tutulamaz.

Depolama ve geçerli ücretler önceden hesaplanır. Dolaplar günlük olarak kiralanıyorsa, kiralama tutarının belirlenmesinde takvim günü sayısı kullanılır. Kira süresinin bitiminden sonra iade edilmeyen veya kaybolmayan anahtarlardan 100 Türk Lirası ve dolap kiralama şirketinin cari ücretleri tahsil edilecektir. [33]

3.1.4 BORSA PAYI

Borsada dolaşım için ithal edilen değerli taşlar ve stokta bulunan ancak daha önce Borsada dolaşıma girmemiş değerli taşlar ile yapılan ilk işlemlerde; Toplam işlem tutarı ve ödenecek vergilerin 1,25 tutarındaki Borsa payı, alıcı ve satıcıdan ayrı olarak aylık olarak Borsa tarafından tahsil edilir.

İşlem görmüş bir mücevherin yeniden ticareti durumunda; Binde 0,75 tutarındaki kambiyo payı ve tahakkuk eden vergiler, alıcı ve satıcıdan ayrı olarak, fatura tutarının üzerinde aylık bazda Borsa tarafından faturalandırılır.

Kıymetli mal takasında, Borsa'da işlem gören bir taşın faturada belirtilen fiyatını aşan binde 0,75 oranında Borsa tarafından hesaplanan vergiler, alıcı ve satıcıdan ayrı olmak üzere aylık olarak Borsa tarafından tahsil edilir

3.1.5 HAKEMLİK KOMİTESİ

Tahkim Kurulunun görevi, piyasada ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde tarafsız bir hakem olarak hareket etmektir. Gem Piyasası Tahkim Kurulu, Borsa Meclisi tarafından piyasada işlem yapmaya yetkili kişiler arasından seçilen beş üyeden oluşur. Üyeler bir yıl süreyle görev yapar ve bu süre sonunda yeniden seçilebilirler. Komisyonun raportörü kıymetli madenler ve taşlar piyasasıdır.

3.2 LONDRA KÜLÇE PİYASASI BİRLİğİ

(The London Bullion Market Association (LBMA))

Londra Külçe Piyasası Birliği, külçe piyasasının temsilcileri ve piyasa düzenleyicilerinin buluşma noktasıdır. LBMA 1987'de kurulmuş olmasına rağmen, 1919'da kurulan Londra Altın

Pazarı'nın bir uzantısıdır. LBMA, küresel tüm pazarlarda referans yat olarak kabul edilen Londra Altın Yatımı tanımlar.

LBMA'nın en önemli işlevlerinden biri İyi Teslimat Listesi adı verilen altın ve gümüş listeler hazırlayarak asorti standartlarını oluşturmaktır. Öte yandan gümrükleme, nakliye, piyasa koordinasyonu, kıymetli madenlerin depolanması, bilgilendirici materyallerin yayınlanması gibi sorumlulukları da bulunmaktadır. [34]

3.2.1 LONDRA KÜLÇE PİYASASI BİRLİĞİ'NE KATILIM

Uluslararası Ortak Üyelikte, doğrudan Londra pazarında ticaret yapmayan ancak bu pazarla güçlü bağları olan kuruluşlar var. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Londra merkezli bir kurum olmadığı için International Associate üyelik statüsüne sahiptir. Uluslararası Ortak Üyelik, Londra pazarında doğrudan bir ticaretin olmadığı ve bu pazarla yakın ilişkilerin olmadığı anlamına gelir. LBMA'nın 81'i düzenli üye, 14'ü Londra merkezli piyasa yapıcı üye ve 68'i diğer ülkelerdeki uluslararası ortak üye olmak üzere toplam 149 üyesi vardır.

3.3 İYİ TESLİMAT LİSTESİ

LBMA'nın sözde İyi Teslimat listelerinde listelenen altın ve gümüşün özellikleri, ait oldukları ırklar LBMA tarafından onaylanmıştır. LBMA, Londra'nın en iyi nakliye listesine dahil olmak için başvuran altın ve gümüş çiftlik sahiplerine çok katı standartlar uygular; bu çiftlikler bir dizi titiz testten geçer. İngiltere Merkez Bankası (İngiltere Bankası) hesapları şirketler lı LBMA üyesi olarak listelenen şirketler için açılır.

3.4 KIYMETLİ MADENLER PİYASASI VE RAFİNERİLER LİSTESİ

1995 yılından bu yana dünyanın en güvenilir listesi olan LBMA bankalarının listesi İstanbul Altın Borsası'nda işlem gördü. İlgili rapora göre, değerli madenler piyasasında, yetiştiriciler listesinde yer almayan sığır yetiştiricileri tarafından üretilen ham metallerin ticareti mümkün değildir. 22.11.2006 Karar sonucunda, Tebliğ'in izniyle Borsa'da satılan uluslararası altın ve gümüş madenleri ilk kez Borsa tarafından LBMA listesi (platin) bazında belirlenir ve paladyum fiyatları da Londra platin paladyum için piyasadadır. [35]

3.5 DÜNYA ELMAS BORSALARI FEDERASYONU

(The World Federation Diamond Bourses (WFDB))

Dünya Elmas Borsaları Federasyonu'nun merkezi Belçika'nın Antwerp kentinde bulunmaktadır. Başkan ve Genel Sekreterliğin ofisleri tercih ettikleri ülkelerde bulunmaktadır.

Dünya Elmas Borsaları Federasyonu (WFDB); kaba, cilalı elmas, değerli taşlar satan borsaları birleştirmek ve bu borsalarda ortak bir ticaret uygulaması oluşturmak amacıyla 1947 yılında düzeni sağlamak için kurulmuştur.

WFDB, elmasın değerli taş ticareti için yasal bir çerçeve sağlar ve 30 üyeli elmas borsalarını düzenlemek için çalışır.

Etik kurallar, iyi iş uygulamaları, iş etiğinin oluşturulması ana işlevleridir, aynıdır.

Ayrıca, kuralları ihlal eden üyelere karşı izlenecek tahkim ve disiplin işlemlerini içeren WFDB Tüzüğü tarafından da korunmaktadır.

Ayrıca, piyasada işlem yapan kişilerin, kurumların, zamanında ödemelerin ve kalite tutarlılığının sağlanması için dünya çapında elmas ticaretinde kişilerin güvenilirliğini test edecek bir mekanizma kurulmuştur. [36]

3.6 DELEGRASYON

Her değişim üyesinin WFDB Sözleşmesine en fazla 3 temsilcisi vardır. Bu üyelerden her birinin Federasyon Yürütme Kuruluna seçilmesi halinde yeni bir temsilci atanabilir.

Ham Elmas İşlemleri- Kimberley Süreci Sertika Sistemi (kimberley process certificate system stands KPCS)

5 Kasım 2002 tarihli Interlaken Bildirgesi ile Güney Afrika Cumhuriyeti himayesinde kurulan bir sistem olan Kimberley Süreci Sertifikasyon Sistemi, elmas ticaretini kontrol ederek çatışma bölgelerinden gelen yasadışı elmas ticaretini önlemeyi amaçlamaktadır.

Bu sistem çerçevesinde oluşturulan esaslara göre sertifikasız pırlantaların ticaretine izin verilmemekte, bu sisteme dahil olmayan ülkelerden ithalat, bu ülkelere ihracat yapılması engellenmektedir.

Bu sistem, BM Güvenlik Konseyi'nin tavsiyelerinde, Genel Kurul'un bazı oturumlarında alınan kararlarda gösterilen çabalarla desteklenmiştir. Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, u ülkemiz dahil 54 ülke Kimberley Sürecine taraftır.

31 Mayıs 2003 tarihi itibariyle Türkiye sisteme ilk katılım için başvurmuş ve teknik çalışmalar sonucunda 14 Ağustos 2007 tarihinden itibaren Kimberley Proses Sertifika Sistemine resmi olarak üye olmuştur.

Borsa İstanbul A.Ş. (İAB'nin yeniden düzenlenmesinden önce) ham elmas ithalat ve ihracatında (gümrük tarifesi alt istatistik pozisyonlarında Diamonds 7102.10, 7102.21 ve 7102.31) ülkemiz adına yetkili bir kuruluş görevlendirilmiştir.

Buna göre Borsa İstanbul A.Ş. ham elmasların ithalat-ihracat işlemlerinin Kimberley Process Sertifika Sistemi çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

Sunulan sertifikaların Kimberley Process belgelerinde belirtilen minimum standartları karşılayıp karşılamadığının kontrol edilmesi, sertifika alınması gerekmektedir. Katılımcı ülkenin ihracat otoritesine bir sertifika verir ve yetkilendirilir.

Çatışma alanı elması, uygulanabilir olduğunda, ilgili Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları veya gelecekteki benzer Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları, BM Genel Kurulu Kararı 55/56 veya gelecekte kabul edilebilecek benzer Birleşmiş Milletler Genel Kurulu kararlarıdır.

Bu, isyancı hareketler veya onların müttefikleri tarafından, kararlarında tanımlandığı gibi, meşru hükümetleri baltalamayı amaçlayan çatışmaları finanse etmek için kullanılan kaba elmas anlamına gelir. [32]

Ham elmas ithal edilebilmesi için;

(a) Kimberley Proses Sertifika Sistemine uygun olarak ihracatçı ülkenin kuruluşu tarafından verilen bir sertifikanın ibrazı;

b) bozuk ve dış müdahaleyi önlemek için yapılmış özel ambalajlarda teslim edilmiş ve teslimat sırasında paketin açılmamış olması;

c) Sertifikada kayıtlı bilgilerin eksiksiz ve doğru olması.

Ham Elmas İhracatı Yapılması İçin;

Kimberley Proses Sertifika Sistemine göre Borsa İstanbul A.Ş tarafından verilen sertifika sonrasında düzenlenecek uygunluk yazısına istinaden ilgili gümrük müdürlüklerinde gerçekleşir.

Ayrıca Borsa İstanbul A.Ş., Elmas Hammaddesi Ticaretinin Düzenlenmesi ve Kontrolü Hakkında Karar ile belirlenen usul ve esaslara uymayanlar hakkında 1567 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu uyarınca işlem yapılacaktır. [32]

Sorumlu Altın Tedarik Zinciri Esasları Borsa İstanbul

Borsa İstanbul Sorumlu Altın Tedarik Zinciri Rehberi (Kılavuz); Çatışmalardan Etkilenen ve Yüksek Riskli Bölgelerden Gelen Mineraller için Sorumlu Tedarik Zincirleri için OECD Yönergelerine dayanmaktadır. Liderimiz; Borsa İstanbul kıymetli madenler piyasası katılımcılarının altın alım uygulamalarını insan haklarına saygılı, bölgesel çatışmalara ve terörün finansmanına karışmadan altın alım sürecinde yapmaları konusunda şirketlere rehberlik etmeyi amaçlamaktadır.

OECD Uyum Rehberi, şeffaf maden tedarik zincirlerinin ve dünya çapında madencilik sektöründe sürdürülebilir kurumsal katılımın tohumlarını atmayı amaçlıyor. Bu kapsamda ülkemize özel hazırlanan rehberler, dünyada gelişmekte olan ve büyüyen genel bir hassasiyetten gelişen, ülkemizde sorumlu ve sürdürülebilir bir altın alım politikası uygulamayı hedeflemektedir. Öneme göre; Politikanın amaçlarından biri, Borsa İstanbul Kıymetli Madenler Piyasası'nda yer alan Borsa İstanbul Bayi Listesi'nde yer alan kurum ve bayilerin kara paranın aklanmasının önlenmesi ve suç teşkilatlarının önlenmesi açısından belirlenen yüksek standartlara uymalarını sağlamaktır. Terörün finansmanına katılım taahhüdü. Ülkemiz altın madenciliği sektörünün uluslararası itibarı ve ülkemiz altın madenciliği sektörünün sürdürülebilirliği için son derece önemli kabul edilen İMKB, piyasa kurumlarının ve bankaların yol gösterici ilkeleri göz önünde bulundurarak kendi politikalarını geliştirmelerini ve altını bu çerçevede teslim etmelerini tavsiye etmektedir. [32]

4. İŞLENMİŞ VEYA YARI İŞLENMİŞ ALTIN VE GÜMÜŞ İÇİN İTHALAT VE İHRACAT RAKAMLARI

Küreselleşme bağlamında ülkeler arasındaki ticari ilişkiler gelişmiş, ayrıca yurtdışında da ticaret performansında hızlı değişiklikler olmuştur. 1980 sonrası Türkiye'de İhracatı teşvik etmek için devlet müdahalesi içeren bir büyüme stratejisinin uygulanmasıyla, ithalat hacmi hızla arttı. Türkiye'nin ekonomik büyümesindeki en önemli belirleyici faktörlerden ithalattır. TUİK'den tasit edilen tablolarda altın ve gümüş ithalatı değerlerine bakıldığında ihracat rakamlarını göre ciddi oranda fazladır. Son yıllarda küreselleşme ve pandemi gibi faktörden doğan olumsuz sonuçlar hem ithalatı hem ihracatı da etkilemiştir. Genel anlamda Tuikden tahsil edilen bu tablolardaki değişimler Türkiye'nin ekonomisini ve dış ticaret hacmini etkilemektedir. Altının ons fiyatının orantılı değişmesi, gümüş fiyatlarındaki orantılı dalgalanma gibi faktörler az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri için çok önemlidir, Türkiye'de bu ülkeler arasındadır.

Altın ile birlikte gümüş de emtia piyasasında kıymetli madenlerden biridir. Kıymetli madenler kısmında da anlatıldığı gibi gümüş çeşitli dönemlerde kolay şekil almasından dolayı para olarak kullanılmıştır ve bununla birlikte altın gibi endüstride de çokça rağbet görmektedir. Gümüş madeni hem borsada hemde Forex piyasasında altın gibi işlem görmektedir. Altınla birlikte gümüşte Türkiye'de kriz, enflasyon gibi dönemler yaşanırken güvenilir bir yatırım aracı olmuştur. Uluslararası finansal rakamlar, talepler, Amerika Birleşik Devletleri Merkez Bankası'nın güncel açıklamaları ve benzeri nedenler anlık olarak altın ve gümüş fiyatlarını etkilemektedir.

2021 yılındaki ithalat ve ihracat rakamlarına bakılacak olduğunda pandeminin olumsuz etkilerinin altın ve gümüş piyasasındaki en büyük problemlerimizden biri olduğunu görebiliriz.

Takvim yılı	İŞLENMEMİŞ VEYA YARI İŞLENMİŞ ALTIN İTHALAT RAKAMLARI (BİRİM : USD, GTİP KODU : 7108)*	İŞLENMEMİŞ VEYA YARI İŞLENMİŞ GÜMÜŞ İTHALAT RAKAMLARI (BİRİM : USD, GTİP KODU : 7106)*
2017	16.577.349.856	146.678.624
2018	11.302.205.200	142.851.403
2019	11.268.688.334	190.928.229
2020	25.183.791.573	459.945.937
2021	5.498.632.000	544.597.599
2022 / 1 Ocak-30 Nisan	-	-
Toplam	69.830.666.963,00	1.485.001.792,00

Tablo 4. 1 : İşlenmemiş ve Yarı İşlenmiş Altın ve Gümüş İthalat Rakamları

Takvim yılı	İŞLENMEMİŞ VEYA YARI İŞLENMİŞ ALTIN İHRACAT RAKAMLARI (BİRİM : USD, GTİP KODU : 7108)*	İŞLENMEMİŞ VEYA YARI İŞLENMİŞ GÜMÜŞ İHRACAT RAKAMLARI (BİRİM : USD, GTİP KODU : 7106)*
2017	91.137.049	3.556.919
2018	2.129.610.138	12.490.920
2019	1.699.306.933	19.752.281
2020	1.700.912.581	20.200.137
2021	1.953.036.785	27.746.419
2022 / 1 Ocak-30 Nisan	116.351.388	9.345.721
Toplam	7.690.354.874	93.092.397

Tablo 4. 2 : İşlenmemiş ve Yarı İşlenmiş Altın ve Gümüş İhracat Rakamları

2017-2022 dönemi işlenmiş veya yarı işlenmiş altın (GTİP:7108) ve gümüş (GTİP:7106) ihracat / ithalat verilerine ilişkin bilgiler: Mehmet Erhan Hoşhanlı (İstanbul Ticaret Odası Kuyumcular Komitesi Başkanı) vasıtasıyla Selçuk Meriç Köstekci (UR-GE Koordinatörü / Clustering Project Coordinator) tarafından paylaşılmıştır. İthalat rakamları, Türkiye İhracatçıları Meclisi çalışma kapsamı dışında olup, söz konusu veriler TÜİK'den tahsis edilmiştir.

YURTIÇİ CEVHER ÜRETİM BİLGİLERİ

	ALTIN (kg)	GÜMÜŞ (kg)
YIL	TOPLAM	TOPLAM
2022	14.863,11	67.550,13
2021	39.518,86	170.596,00
2020	41.504,77	123.469,33
2019	37.114,62	99.484,12
2018	27.036,57	147.228,80
2017	22.876,85	152.022,55
2016	24.426,62	198.502,37
2015	28.230,06	193.406,39
2014	31.239,67	182.421,06
2013	33.499,18	189.531,13
2012	29.370,10	196.290,97
2011	23.966,71	254.454,53
2010	16.431,12	336.361,61

**Veriler Borsa İstanbul resmi internet sitesinden alınmıştır ve kendilerine yapılan bildirimlerle oluşturulan verilerdir. 2010-2022 (haziran ayına kadar)*

Tablo 4. 3 : Yurtiçi Cevher Üretim Bilgileri [37]

2022 Haziran Ayı Altın İçin En Yüksekten En Düşüğe İşlem Yapanlar

Sıralama	ALTIN
1	AHLATCI DOVIZ VE KIYMETLI MADENLER YETKILI MUESSESE A.S.
2	AHLATCI METAL RAFINERİ A.S.
3	ISTANBUL ALTIN RAFINERİSİ A.S.
4	IAR DOVIZ VE KIYMETLI MADENLER YETKILI MUESSESE A.S.
5	NMGLOBAL KIYMETLI MADENLER TIC. A.S.

Tablo 4. 4 : 2022 Haziran Ayı Altın İçin En Yüksekten En Düşüğe İşlem Yapanlar [37]

2022 Haziran Ayı Altın İçin En Yüksekten En Düşüğe İşlem Sayısı

Sıralama	Altın
1	ISTANBUL ALTIN RAFINERİSİ A.S.
2	KUVEYT TURK KATILIM BANKASI A.S.
3	DEMAS KUYUMCULUK IHRACAT ITHALAT SANAYİ VE TIC. A.S.
4	GOLDTRANS HEDİYELİK ESYA TİCARET A.S.
5	IAR DOVIZ VE KIYMETLI MADENLER YETKILI MUESSESE A.S.

Tablo 4. 5 : 2022 Haziran Ayı Altın İçin En Yüksekten En Düşüğe İşlem Sayısı [37]

2022 Haziran Ayı Gümüş İçin En Yüksekten En Düşüğe İşlem Miktarı

Sıralama	Gümüş
1	NMGLOBAL KIYMETLI MADENLER TIC. A.S.
2	EHG YETKILI MUESSESE A.S.
3	KUVEYT TURK KATILIM BANKASI A.S.
4	HAS GUMUS DEGERLI MADENLER DIS TICARET VE SANAYI A.S.
5	HAS KIYMETLI MADENLER TIC.A.S.

Tablo 4. 6 : 2022 Haziran Ayı Gümüş İçin En Yüksekten En Düşüğe İşlem Miktarı [37]

2022 Haziran Ayı Gümüş İçin En Yüksekten En Düşüğe İşlem Sayısı

Sıralama	Gümüş
1	NMGLOBAL KIYMETLI MADENLER TIC. A.S
2	EHG YETKILI MUESSESE A.S.
3	HAS GUMUS DEGERLI MADENLER DIS TICARET VE SANAYI A.S.
4	FETIH DOVIZ VE KIYMETLI MADENLER YETKILI MUESSESE A.S.
5	INTL HRM KIYMETLI MADENLER ANONIM SIRKETI

Tablo 4. 7 : 2022 Haziran Ayı Gümüş İçin En Yüksekten En Düşüğe İşlem Sayısı [37]

5. BORSA İSTANBUL KIYMETLİ MADEN VE KIYMETLİ TAŞ PİYASASI İŞLEM HACMİ

İTHALAT & İHRACAT VERİLERİ (71 NO'LU FASIL KAPSAMINDAKİ)

YIL	İTHALAT (1.000 USD)				İHRACAT (1.000 USD)			
	KIYMETLİ MADENLER	KIYMETLİ TAŞLAR	MÜCEVHER	TOPLAM	KIYMETLİ MADENLER	KIYMETLİ TAŞLAR	MÜCEVHER	TOPLAM
2012	7.862.068	36.453	630.517	8.529.038	13.625.249	2.860	2.697.104	16.325.213
2013	15.334.946	31.193	857.597	16.225.736	3.533.872	2.311	3.442.561	6.978.464
2014	7.219.829	49.681	779.311	8.120.821	3.334.663	5.305	4.376.810	7.716.779
2015	3.595.974	65.852	521.854	4.183.680	7.473.066	10.295	3.780.365	11.263.726
2016	6.628.497	89.693	486.163	7.204.353	8.375.887	15.878	3.784.808	12.176.573
2017	16.730.196	87.201	626.158	17.443.554	6.585.506	12.662	3.815.823	10.413.991
2018	11.450.156	185.572	921.010	12.556.739	2.690.013	34.304	4.447.002	7.171.319
2019	11.428.095	212.337	1.671.804	13.312.235	2.122.836	58.901	5.145.493	7.327.231
2020	24.096.324	130.687	798.945	25.025.957	2.930.282	38.645	3.608.340	6.577.262
2021	5.932.756	147.137	856.181	6.936.074	3.916.594	32.772	6.891.006	10.840.372
2022	4.203.910	99.748	384.115	4.687.772	662.035	12.604	3.183.378	3.858.018

Tablo 5. 1 : BORSA İstanbul Kıymetli Maden ve Kıymetli Taş Piyasası İşlem Hacmi [37]

Veriler Borsa İstanbul resmi internet sitesi <https://www.borsaistanbul.com/files/ocak-2022-piyasa-raporu.pdf> adresinden alınmıştır. 2012- 2022 (haziran'a kadar)

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sermaye piyasalarımızın Dersaadet Tehvilat Borsasından itibaren yaklaşık 140 yıllık geleneği olan İstanbul Menkul Kıymetler Borsası ile Türkiye'nin tüm borsaları Borsa İstanbul'un altında birleşti ve tek bir çatı altında bir araya geldiler. Borsa İstanbul ilk olarak yerel akabinden yerli ve yabancı sermaye piyasa araçlarının alışverişinin yapılacağı bir pazar olmak için alt yapılarını halen oluşturmakta ve dünya borsaları ile çalışmalarına gün geçtikçe daha iyi olarak devam etmektedir ve Türkiye'nin sürdürülebilir büyüme hedefleri için ciddi katkıda bulunmaktadır.

Borsa İstanbul'da nasıl işlem yapılır, işlem yapma prosedürleri ve sistem hakkında da Borsa İstanbul klavuzlarından ve verilerinden yararlanılmıştır. Bu tezin Borsa İstanbul Altın Alım Uygulamalarında Kıymetli Madenler Piyasası ve Kıymetli Taşlar Piyasası Katılımcılarının İnsan Hakları maden ve taş arzının saygılı bir şekilde yürütülmesi sürecinde bölgesel çatışmalara ve şirketlerin terörün finansmanına katkıda bulunmamalarını sağlamak için hazırlanmıştır. Rehberlik Zamanında Uluslararası Organizasyonlar ülkemizdeki ilgili kurum ve firmalarla iş birliği içindedir. Dünya Çapında Madencilik için OECD Uyum Kılavuzu şeffaf bir maden tedarik zincirinin ve sürdürülebilir kurumsal iş birliğinin tohumları bırakma eğilimindedir. Bu konuda ülkemizde faaliyet gösteren Borsa İstanbul'un yeri ve önemi büyüktür.

Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasası Üyesi Kuruluşlar Borsa İstanbul ve Borsa İstanbul Rafineri Listesi'nde yer alan rafineriler, kara para aklama ile mücadele amacıyla kurulmuştur ve bununla birlikte devlet ile iş birliği içerisinde kayıtlı ve resmi işlemler yapılmasını kolaylaştırmayı hedeflemiştir. Katılımlarının aşılması da bu tezin amaçlarından biridir.

Piyasa katılımcıları ve rafineriler, Borsa İstanbul'u dikkate alarak kendi politikalarını benimsemelidir. Bu politika kapsamında Kıymetli Maden ve Kıymetli Taş tedarik etmek ve ticaret yapmak sektörün uluslararası saygınlığı ve sürdürülebilirliği açısından son derece önemlidir ve Borsa İstanbul tarafından tavsiye edilmektedir.

Dünyadaki çeşitli ülkelerde işlem hacmi olan kıymetli maden ve kıymetli taş piyasalarının çoğunda ithal edilen madenlerin borsada işlem görürken ticari tarifelerden, katma değer ve tüketici vergilerinden muaf tutulmaları büyük bir avantajdır, örneğin ülkemizde kıymetli taşlar piyasasında KDV oranı Bakanlar Kurulu Kararı ile %26 dan %1 e düşürülmüş olması beynelminel piyasada Kimberley Süreci olarak adlandırılan ve taş ticaretinde düzenleme sistemine Türkiye’de dahil olarak kabul edilmesi ülkemiz ve borsa için önemli bir düzenlemelerdendir. Teze konu olan Türkiye’deki Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasında Borsa İstanbul’un Payı ve Önemi adlı çalışmada kıymetli maden ve kıymetli taşlarla ilgili potansiyelin ve piyasa yapısının belirlenmesi, türkiyede ticaretin gelişimini sağlamaya yönelik işlemlerin hayata geçirilmesi için Türkiye’de mevcut yasal yapının ve işlem şartlarının iyileştirilmesi gerekmektedir.

REFERANSLAR

- [1] Murat Hatipoğlu, Sezai Kırıkoglu (2002). Türkiye’de Kıymetli Taşlar Borsası’nın Kurulmasının Önemi ve Gerekliliği.
- [2] Savaş Dilek (1997). Bir Konu Bir Görüş Dergisi Haber Bülteni, Maden – Madencilik, Altın ve Çevre, ss 107-109, İstanbul.
- [3] İto Haber (2020). İşlenmemiş Altın Resmi. Erişim: 23 Nisan 2022 adresi https://www.itohaber.com/haber/guncel/211483/yolcu_beraberinde_5kg_islenmemis_altina_iz_in_cikti.html
- [4] T24 Bağımsız İnternet Gazetesi (2022). İşlenmiş Altın Resmi. Erişim: 23 Nisan 2022 adresi <https://t24.com.tr/haber/mart-ayinda-en-cok-kulce-altin-kazandirdi,1026436>
- [5] Erçevik Çelik, Aksöz Sezen (2019). Gümüş – İndiyum İntermetalik Fazların Termal, Mikroyapı ve Mekanik Özelliklerinin İncelenmesi. Nevşehir Bektaş Veli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Nevşehir.
- [6] Luxilver (2019). Gümüş Kolye ve Gümüş’ün Maddesinin Özellikleri, İşlenmemiş Gümüş Resmi. Erişim: 23 Nisan 2022 adresi <https://luxilver.com/blog/2019/10/11/gumus-kolye-degerli-ham-maddesi/>
- [7] Youtube, Gümüş Yatırımı Külçe Gümüş Nasıl Alınır? (2020). İşlenmiş gümüş Resmi. Erişim: 23 Nisan 2022 adresi <https://www.youtube.com/watch?v=cDqZUdvSrNM>
- [8] Vikipedi Özgür Ansiklopedi (2021). Paladyum. Erişim: 23 Nisan 2022 adresi <https://tr.wikipedia.org/wiki/Paladyum>
- [9] Haber 7 (2016). Türkiye’de Rezervi Olmayan Madenlere Önemli Hamle, İşlenmemiş Paladyum Resmi. Erişim: 23 Nisan 2022 adres <https://www.haber7.com/bilim/haber/2038166-turkiyede-rezervi-olmayan-madenlerde-onemli-hamle>

- [10] Depositphotos (2022). Paladyum Arka Plan, 3d Render Barlar. Erişim: 23 Nisan 2022 adres <https://tr.depositphotos.com/136948316/stock-photo-palladium-bars-background-3d-rendering.html>
- [11] Vikipedi Özgür Ansiklopedi (2021). Platin. Erişim: 23 Nisan 2022 adresi <https://tr.wikipedia.org/wiki/Platin>
- [12] Depositphotos (2022). Birçok platin çubuk ya da külçe, 3D görüntüleme, İşlenmiş Platin Resmi. Erişim: 23 Nisan 2022 adresi <https://tr.depositphotos.com/stock-photos/platin-kulceler.html>
- [13] Vikipedi Özgür Ansiklopedi (2021). Elmas. Erişim: 23 Nisan 2022 adresi <https://tr.wikipedia.org/wiki/Elmas>
- [14] Sahoo, Rakesh K. (2015) Applied Surface Science, Aesthetic Value Improvement of The Ruby Stone Using Heat Treatment and Its Synergetic Surface Study, ss 27-28.
- [15] Shutterstock (2022). Yakut ve Ham Kristal Taşlar Konsepti Stok Fotoğrafi, İşlenmemiş Yakut Resmi. Erişim: 23 Nisan 2022 adresi <https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/rubies-raw-crystal-gems-concept-closeup-790494358>
- [16] Renga Blog (2019). Taşları Tanıyalım: Işıltılı Yakut, İşlenmiş Yakut Resmi. Erişim: 23 Nisan 2022 adresi <https://rengalux.com/blog/taslari-taniyalim-isiltili-yakut/>
- [17] Makaleler.com (2017). Zümrüt Nedir? (Özellikleri, Kullanımı). Erişim: 23 Nisan 2022 adresi <https://www.makaleler.com/zumrut-nedir-ozellikleri-kullanimi>
- [18] Lexie Jordan Fine Jewelry (2022). How To Tell If An Emerald Is Real, İşlenmemiş Zümrüt Resmi. Erişim: 23 Nisan 2022 adres <https://lexiejordanjewelry.com/blogs/posts/how-to-tell-if-an-emerald-is-real>
- [19] Depositphotos (2022). İşlenmiş Zümrüt Resmi. Erişim: 23 Nisan 2022 adres <https://tr.depositphotos.com/38226011/stock-photo-group-of-emerald-shape-with.html>

[20] Limet, R. (2005) . Sapphire: Precious stone or ersatz?. Revue Medicale de Liege 60.7-8. ss 15-24.

[21] Bykolyeucum.com (2022). Safir Taşı, İşlenmemiş Safir. Erişim: 23 Nisan 2022 adres <https://www.kolyeucum.com/safir-tasi>

[22] Minikar.ru (2022). Safir Taşı Özellikleri ve Mücevheri, İşlenmiş Safir. Erişim: 23 Nisan 2022 adres <https://minikar.ru/tr/vdohnovenie/kamen-sapfir-svoistva-i-yuvelirnye-ukrasheniya-sapfir/>

[23] Taylor, Joseph, ve Elizabeth Strack (2008). Pearl production, The Pearl Oyster. Ss 273-275.

[24] DH gate (2022). Doğal İstridye İncisi, İşlenmemiş İnci Resmi. Erişim: 23 Nisan 2022 adres <https://tr.dhgate.com/product/natural-oyster-pearl-fresh-pearl-mussel-individually/400959859.html>

[25] HT Hayat Habertürk (2022). İncinin Faydaları Nelerdir? İşlenmiş İnci Resmi. Erişim 23 Nisan 2022 adres <https://hthayat.haberturk.com/incinin-faydalari-nelerdir-1078365>

[26] Vikipedi Özgür Ansiklopedi (2021). Topaz. Erişim: 23 Nisan 2022 adresi <https://tr.wikipedia.org/wiki/Topaz>

[27] Ani Yüzük (2019). Topaz Taşının Özellikleri ve Faydaları Nelerdir? İşlenmemiş Topaz Resmi. Erişim: 23 Nisan 2022 adres <https://www.aniyuzuk.com/mistik-topaz.dhtml>

[28] Sabah (2022). Topaz Taşının Faydaları Nelerdir? Topaz Taşının Özellikleri Nelerdir? Ne İşe Yarar? İşlenmiş Topaz Resmi. Erişim: 23 Nisan 2022 adres <https://www.sabah.com.tr/saglik/2022/01/10/topaz-tasi-faydalari-topaz-tasi-ozellikleri-nelerdir-ne-ise-yarar>

[29] Ferteligil, Azmi (2000). Türkiye’de Borsa ‘nın Tarihçesi. İMKB Yayınları, İstanbul. ss 11-29

[30] Borsa İstanbul Resmi İnternet Sitesi. Ana Sayfa Borsa İstanbul Çalışma Alanı Resmi. Erişim: 1 Mayıs 2022 adres <https://www.borsaistanbul.com/tr/>

[31] Sermaye Piyasası Kurulu Resmi İnternet Sitesi. Kurum Görev, Yetki ve Sorumlulukları. Erişim: 1 Mayıs 2022 adres <https://www.spk.gov.tr/Sayfa/Index/0/0/1>

[32] Borsa İstanbul, Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasası Rehber Kitapçığı. İstanbul

[33] Borsa İstanbul Resmi İnternet Sitesi. Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası, Piyasalar, kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasası. Erişim: 24 Mayıs 2022 adres <https://www.borsaistanbul.com/tr/sayfa/407/kiymetli-madenler-odunc-piyasasi>

[34] LBMA (The London Bullion Market Association) Resmi İnternet Sitesi. Loco London Precious Metals Market. Erişim: 1 Haziran 2022 adres <https://www.lbma.org.uk/market-standards/about-loco-london>

[35] Mevzuat Resmi İnternet Adresi (2006). Kıymetli Maden Standartları ve Rafinerileri Hakkında Tebliğ. Erişim: 2 Haziran 2022 adres <https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=9&MevzuatNo=10790&MevzuatTertip=5>

[36] WFDB (The World Federation Diamond Bourses) Resmi İnternet Sitesi. About, History. Erişim: 4 Haziran 2022 adres <https://wfdb.com/about/>

[37] Borsa İstanbul Kıymetli Madenler ve Taşlar Piyasası Aylık Rapor (Haziran 2022), Yurtiçi Cevher Üretim Bilgileri. Erişim: 2 Haziran 2022 adres <https://www.borsaistanbul.com/tr/sayfa/312/veriler-kiymetli-madenler-ve-kiymetli-taslar-piyasasi>

